

Addendum Jaarrekening 2016

Inhoudsopgave

2	Programmarekening in één oogopslag.....	3
Programma 4	Milieu.....	11
4.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	19
5.1	Totaaloverzicht per programma van baten en lasten	40
5.5	Specificatie van incidentele en structurele baten en lasten (art. 28c en d).....	41
6.1	Balans	48
7.2	EMU-saldo	65

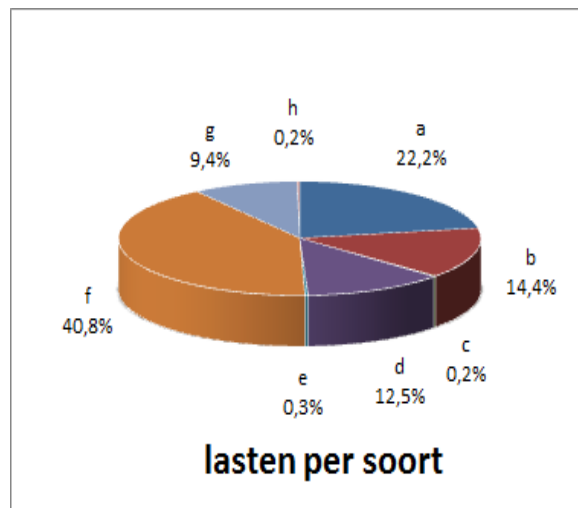
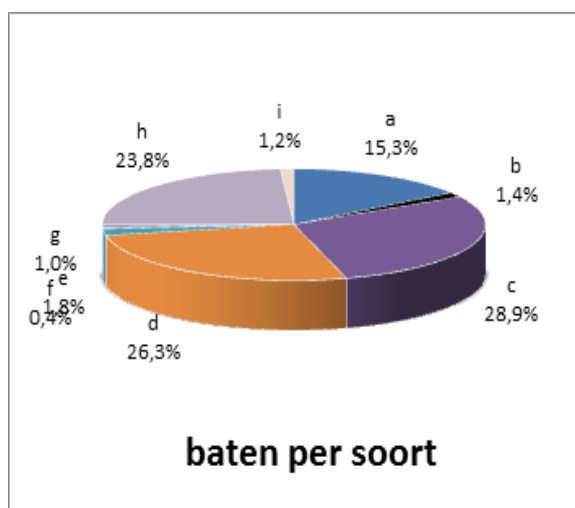
2 Programmarekening in één oogopslag

Baten 2016 per programma

		X € 1 miljoen	In %
1	Openbaar Bestuur	8	1
2	Bereikbaarheid	155	21
3	Water	1	0
4	Milieu	20	3
5	Ruimte	38	5
6	Groen	30	4
7	Cultuur en Welzijn		0
8	Financiën	500	66
Totaal		752	100

Lasten 2016 per programma

		X € 1 miljoen	In %
1	Openbaar Bestuur	36	5
2	Bereikbaarheid	411	58
3	Water	24	3
4	Milieu	27	4
5	Ruimte	51	7
6	Groen	97	14
7	Cultuur en Welzijn	23	3
8	Financiën	40	6
Totaal		708	100

Baten 2016 per soort

x €1 miljoen

a. specifieke uitkeringen	115,4
b. dividenden	10,2
c. uitkering Provinciefonds	217,4
d. belastingen, heffingen en leges	197,6
e. goederen, diensten, huren/pachte	13,7
f. verkoop onroerende zaken	3,0
g. netto rente-inkomsten	7,2
h. bijdr. reserves & voorzieningen (incl.vrijval)	179,2
i. admin. boekingen/verrekeningen	8,7
Totaal	752,4

Lasten 2016 per soort

x €1 miljoen

a. overdrachten (subsidies/bijdragen)	156,9
b. apparaatskosten (incl.dir.salariskst)	101,8
c. belastingen	1,6
d. goederen en diensten	88,6
e. aankoop onroerende zaken	1,9
f. reserves en voorzieningen	289,0
g. kapitaallasten	66,7
h. admin. boekingen/verrekeningen	1,7
Totaal	708,2

balans per 31 december 2016

(bedragen x €1 miljoen)

activa	2016	2015	passiva	2016	2015
► immateriële activa			► algemene reserve	101,9	86,4
► materiële vaste activa	465,3	380,1	► overige bestemmingsreserves	780,7	723,5
► deelnemingen/ overige financ.acti	119,0	113,7	► rekeningssaldo	44,2	6,7
► verstrekte langlopende leningen	38,4	57,2			
► voorraad gronden	-	45,5	► voorzieningen	174,1	197,8
► vorderingen (incl.uitzettingen < 1jr)	750,9	97,8	► opgenomen langlopende leningen	-	-
► liquide middelen	0,1	702,8	► kortlopende schulden	55,4	53,0
► overlopende activa	3,5	2,1	overlopende passiva	220,9	331,8
Totaal	1.377,2	1.399,2	Totaal	1.377,2	1.399,2

Analyse van het resultaat

Overzicht van het financiële resultaat

bedragen in miljoenen €	Begroting	Realisatie	Verschil	Effect op saldo
Totaal baten	-574,64	-598,75	-24,11	Voordelig
Totaal lasten	589,24	488,49	100,75	Voordelig
Saldo van baten en lasten	14,60	-110,26	-124,86	Voordelig

bedragen in miljoenen €	Begroting	Realisatie	Verschil	Effect op saldo
Saldo van baten en lasten	14,60	-110,26	-112,39	Voordelig
Onttrekking aan reserves	-210,60	-140,97	69,63	Nadelig
Vrijval van reserves	-12,81	-12,65	0,16	Nadelig
Stortingen in reserves	203,39	219,70	16,31	Nadelig
Resultaat conform BBV	-5,42	-44,18	-38,76	Voordelig

Het rekeningresultaat bedraagt € 44,18 miljoen voordelig. Het begrote resultaat na de laatste begrotingswijziging bedroeg € 5,42 miljoen voordelig. Dat betekent dat het resultaat € 38,76 miljoen voordeliger is dan verwacht bij de laatste begrotingswijziging.

Overzicht totaal rekeningresultaat

Begroot resultaat	5.427.778	Voordelig
Werkelijk resultaat	44.180.955	Voordelig
Te verklaren verschil	38.753.177	Voordelig

In onderstaande tabel is per onderwerp een uitsplitsing gegeven van de verschillen tussen begrote en gerealiseerde resultaten die dit totale verschil verklaren.

Voor de leesbaarheid is hier gekozen voor een sommering per onderwerp. Het betreft daarom een andere doorsnede dan bij de programma's is te vinden. Een bedrag in onderstaande tabel kan zijn opgebouwd uit bedragen in verschillende kostencategorieën bij de operationele doelen.

Opbouw van het rekeningresultaat (x € 1.000)

Onderwerp		Resultaat
Programma 1	PS	-143.547
	GS	-40.889
	Oud-GS	-411.271
	Kabinet	-30.640
	Bestuurskracht	-34.342

	Beleidsevaluatie	-876.708
	Archief	-109.752
	Communicatie en sponsoring	-456.709
	Tunnelveiligheid	-57.000
	Europa	-182.163
Totaal programma 1		-2.343.021
Programma 2	Verkeersmanagement	160.680
	Bijdrage NDW	-151.000
	Beheer en onderhoud wegen en vaarwegen	1.679.173
	Revisiewerkzaamheden	-87.951
Totaal programma 2		1.600.902
Programma 3	Waterkeringen	-139.297
	Waterbeleid	-125.347
Totaal programma 3		-264.644
Programma 4	Milieubeleidsplan	-44.167
	Duurzame ontwikkeling	-175.000
	Geluidsadvies	-90.000
	Investeringsprogramma klimaat duurzaamheid	-148.111
	Investeringsprogramma duurzame energie	250.297
	Rente Participatiefonds Duurzame Energie	-199.944
	WABO	694.528
	Duurzaam Door	-431.271
	Omgevingsdiensten	-1.013.408
	Bodemsanering	-14.065.589
	Milieuwetgeving	-128.074
	Leges ontgroningen	56.753
Totaal programma 4		-15.293.986
Programma 5	Storting reserve werkgelegenheid en Economie	907.983
	Vrijval reserve tijdelijk beheer gronden	159.080
	Kenniseconomie en MKB Fonds	-241.846

	RON	-73.964
	Noordzeehavens	-100.406
	Arbeidsmarkt	-161.000
	Stadsverwarming Purmerend	-78.801
	Subsidies landbouw en visserij	-50.133
	OV Knooppunten	-32.618
	Structuurvisie	-575.093
	Metropoolregio Amsterdam en Schiphol	-48.748
	Beheer Gronden	44.332
	Beheer onroerend goed	-354.157
	ISV	-373.378
	BLS	-2.453.126
	Omgevingswet	-188.275
	Anna Paulowna en Perceel hoofdweg	105.418
	Wieringerrandmeer	-1.420.559
Totaal programma 5		-4.935.291
Programma 6	Reserve Groen	-417.563
	Regionale samenwerking en gebiedscommissie	-211.088
	Omgevingsdiensten	-79.659
	Rijksmiddelen ILG	-547.780
	Recreatie	-103.875
	Natuur- en landschapsbeheer	-412.640
	Faunafonds	525.644
Totaal programma 6		-1.246.961
Programma 7	Cultureel erfgoed	-1.046.445
	Culturele infrastructuur	-151.860
	Probiblio	-150.910
Totaal programma 7		-1.349.215
Programma 8	Apparaatskosten	-4.957.923
	Afrekeningsverschillen	-1.569.991
	Rente	358.573
	Provinciefonds	-1.050.522
	Opcenten MRB	1.137.321

Vrijval subsidiecrediteuren	-1.026.510
Vrijval voorziening Financiële risico's	-1.500.000
Doorschuif btw	61.943
Verkoop provinciaal eigendom	1.821.907
Vrijval voorziening Crailo	-8.000.000
Diverse	-195.759
Totaal programma 8	-14.920.961
Eindtotaal	-38.753.177

Toelichting op het resultaat

Het nog te verklaren resultaat is opgebouwd uit verschillende positieve en negatieve posten.

Het betreft hier een cijfermatige analyse. De inhoudelijke verklaringen van deze verschillen tussen begroot en geraamd zijn te vinden bij de diverse programma's in de jaarstukken. Daarbij is een ondergrens aangehouden van € 250.000. Onder deze grens zijn in het algemeen geen inhoudelijke verklaringen opgenomen.

Voor de analyse op de apparaatskosten verwijzen wij tevens naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Analyse van de onderbesteding op de lasten

Naast de hierboven vermelde verschillen die het rekeningresultaat bepalen, zijn er in de rekening ook verschillen aanwezig, die wij resultaat neutrale verschillen noemen. Deze worden zichtbaar wanneer de baten en lasten apart worden uitgesplitst, zoals hierboven in de tabel "Overzicht totaal rekeningresultaat" is te zien. De resultaat neutrale verschillen die groter zijn dan € 250.000 zijn toegelicht bij de operationele doelen.

In onderstaande tabel is een specificatie gegeven van de onderbesteding van de lasten. Daarbij zien we dat van de totale onderbesteding op de lasten van € -100,75 miljoen een bedrag van € 69,63 miljoen van geraamde bestedingen uit reserves komt. In 2015 was de totale onderbesteding € 55,7 miljoen, waarvan € 45,8 miljoen uit de reserves. De reserves functioneren hier als administratief instrument voor verschuivingen van geplande activiteiten tussen de jaren. Niet bestede bedragen uit reserves blijven in de reserves aanwezig en zullen de komende tijd alsnog aan de bedoelde doelen worden besteed. Hetzelfde geldt voor de posten die ten laste komen van de specifieke baten en de (voormalige) brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU). Deze bedragen blijven beschikbaar op de balans voor de geplande bestedingen.

Specificatie van onderbesteding van de lasten (min is onderbesteding)

Bedragen * €1.000		Begroot	Gerealiseerd	Vershil
Lasten gedekt uit reserves	Reserve	210.602	140.972	-69.630
Programma 1	Cofin. Europa	8.683	6.722	-1.961
Programma 2	Infrastructuur	18.106	14.466	-3.640
	Fietsinfrastructuur	-423	-4.953	-4.530
	Groot onderhoud	488	1.192	704
	SolaRoad	140		-140
	OV-projecten	3.610	2.708	-902
	Westfrisiaweg*	32.260	32.260	0
Programma 3	Waterrecreatie	200	162	-38
Programma 5	Duurzame zeehavens	4.740	3.338	-1.402
	Cofin. Europ. Landbouw	233	81	-152
	HIRB	2.985	2.844	-141
	Stedelijke vernieuwing		-687	-687
	Tijdelijk beheer gronden	741	900	159
	Werkgelegenheid en economie	3.231	3.947	716
Programma 6	Groen	24.470	15.820	-8.650
	Cofinanciering Waddenzee	200	251	51
	Groene Uitweg	3.955	3.002	-953
Programma 8	Exin-H	20.649	3.056	-17.593
	ILG	810	220	-590
	TWIN-H	48.952	21.629	-27.323
	Huisvesting	3.343	3.036	-307
	AP 2010	10.605	10.368	-237
	Vervanging ICT-apparatuur	105	97	-8
	Organisatieverandering	1.100	869	-231
	Bedrijfsvoering		14	14
	GO-gelden	25	9	-16
	Monumenten	11.753	10.007	-1.746
	UNA	58	32	-26
	Algemeen	9.583	9.582	-1
Lasten gedekt uit algemene middelen en baten		232.369	211.857	-20.512
Lasten gedekt uit Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer		36.610	31.562	-5.047
Lasten apparaatskosten		109.657	104.097	-5.560
Totaal Lasten		589.238	488.489	-100.749

* Reserve Westfriisiaweg: De totale lasten van de Westfriisiaweg worden gedekt uit diverse dekkingsbronnen. In deze opstelling is alleen het deel dat gedekt wordt uit de reserve zichtbaar.

Verwerking van het positieve resultaat

Op basis van het besluit bij de eerste begrotingswijziging 2016 moet uit het resultaat van 2016 een bedrag van € 2.269.000 worden bestemd voor uitgestelde intenties uit 2016. Dit betreft bestedingen ten aanzien van beleidsvoornemens uit 2016 en onderwerpen uit het coalitieakkoord die voor het daarvoor aangewezen bestedingsdoel beschikbaar moeten blijven.

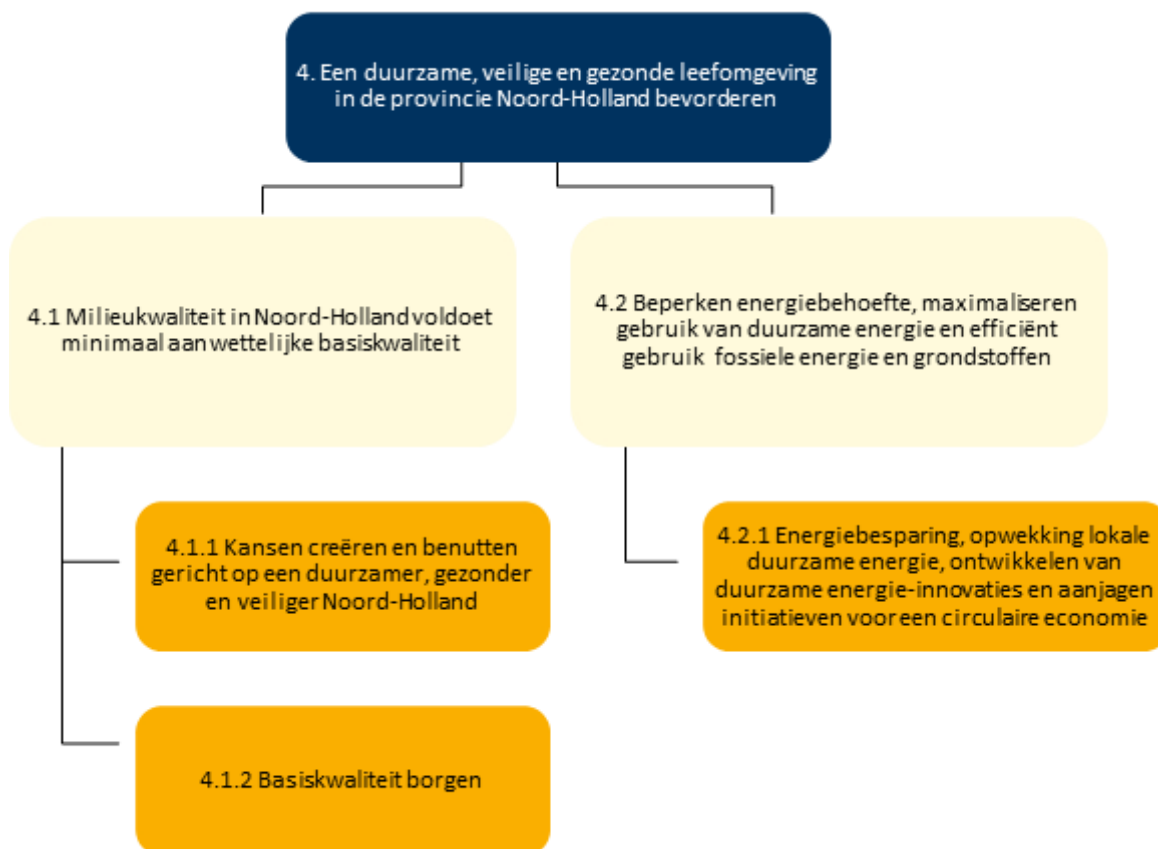
Daarnaast zal in de bij deze jaarstukken behorende voordracht een voorstel tot resultaatbestemming worden gedaan.

Programma 4 Milieu

Maatschappelijk doel

Een duurzame, veilige en gezonde leefomgeving in de provincie Noord-Holland bevorderen.

Doelenboom

Realisatie van de prioriteiten voor dit begrotingsjaar

Prioriteit	%	Toelichting
Opdracht geven tot het uitvoeren van de VTH-taken door de regionale uitvoeringsdiensten. De VTH-plustaken zijn zoals overeengekomen in de DVO overgedragen en uitgevoerd.	100	Alle bevoegdheden en daarmee de medewerkers en middelen zijn succesvol overgedragen aan de regionale uitvoeringsdiensten.
Uitvoering geven aan het Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit Noordvleugel en aan de afspraken in het kader van de milieudialogen IJmond en Westpoort.	75	Het RSL programma is afgerond per 1 januari 2017. Sommige activiteiten lopen nog door in 2017. Financiële eindverantwoording vindt plaats in 2017 en 2018. De afspraken uit de milieudialogen IJmond en Westpoort zijn nagekomen.
Uitvoeren Programma Duurzaamheid (Energietransitie en Circulaire Economie).	100	Het programma draait volop. PS worden in het voorjaar 2017 over de stand van zaken geïnformeerd.

Ontwikkelingen in de omgevingsfactoren lopende het begrotingsjaar

Omgevingsfactor	Ontwikkeling
De combinatie van functies (wonen, werken, recreëren) binnen ons grondgebied geeft spanningen op het gebied van leefbaarheid en gezondheid. Een voorbeeld hiervan is het Noordzeekanaalgebied; in de milieudialogen IJmond en Westpoort wordt samengewerkt om met deze spanningen om te gaan.	Ook in 2016 is de thematiek rondom het combineren van verschillende functies aan de orde geweest in de milieudialogen IJmond en Westpoort. De milieudialogen maken ook deel uit van het uitvoeringsprogramma van het bestuursplatform Noordzeekanaalgebied.
Het werkveld Milieu heeft te maken met wijzigingen in het stelsel van het omgevingsrecht. Hierdoor zal de provinciale rol en mogelijk ook het takenpakket voor milieu veranderen.	De inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt niet eerder voorzien dan medio 2019. Het palet aan nieuwe regelgeving is nog niet bekend. De wijzigingen die deze wet met zich meebrengt voor de provincie, ook voor milieu, worden de komende tijd in beeld gebracht.
De Energietransitie zet door en vraagt om een adaptieve en netwerkende overheid die snel kan inspelen op kansen voor innovaties en partijen kan verbinden en ondersteuning biedt in een continu veranderende omgeving.	Deze ontwikkeling heeft zich doorgezet. Hiermee houden wij rekening bij de uitvoering van de Beleidsagenda Energietransitie.

Gerealiseerde budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 4							Milieu
Lasten	Jaarrekening 2015	Ontwerp begroting 2016	Actuele begroting 2016	Jaarrekening 2016	Bedrag verschil *	% verschil	Begroting 2017
Apparaatskosten	10.152	7.210	6.115	6.886	-771	-13	2.775
Directe lasten	6.458	5.193	5.844	5.678	166	3	4.819
Kapitaallasten	30	225	258	58	200	77	0
Overdrachten	17.892	11.316	18.895	14.805	4.091	22	14.639
Subtotaal Lasten	34.531	23.944	31.112	27.426	3.686	12	22.233
Baten	-10.543	-3.882	-6.573	-20.461	13.888	-211	-4.770
Saldo van baten en lasten	23.989	20.062	24.539	6.965	17.573	72	17.463
Storting reserves	0	0	0	0	0	-	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	-	0
Resultaat	23.989	20.062	24.539	6.965	17.573	72	17.463

*Een positief verschil is voordelig

Toelichting op de Gerealiseerde budgettabel

Categorie	Toelichting
Apparaatskosten	Er is in 2016 meer personele inzet gerealiseerd dan geraamd op het onderdeel "opdrachtgeverschap omgevingsdiensten" als gevolg van

	toevoeging van de plustaken bij de omgevingsdiensten. Dit betreft de coördinatie, toezicht, handhaving en monitoring met een accent op natura 2000. Daarnaast is meer inzet gepleegd dan geraamd voor de milieudialogen in het Noordzeekanaalgebied. Ook de afstemming vanuit de milieudoelen met de omgevingsdiensten voor hun uitvoeringskader vergde meer inzet dan was geraamd (meer besteed, € 771.000, nadeel).
Directe lasten	OD 4.1.2 Diverse kleinere verschillen (minder besteed, € 22.000, voordeel). OD 4.2.1 De eind 2016 via het provinciefonds ontvangen bijdrage voor Duurzaam Door zal in 2017 worden ingezet voor Groen Kapitaal (minder besteed, € 175.000, voordelig). Niet bestede middelen uit 2016 zijn bij de eerste begrotingswijziging 2017 beschikbaar gesteld voor 2017.
Kapitaallasten	
Overdrachten	OD 4.1.2 Voor de vergunningverlening door de Omgevingsdiensten (OD's) voor bijzondere eenmalige projecten (Westfrisiaweg, Zeesluis, Zwakke Schakels, Markermeerdijken, Wind op Land) is incidenteel budget beschikbaar gesteld. Deze projecten maken geen deel uit van de jaarlijks met de OD's te sluiten dienstverleningsovereenkomsten. Doordat de projecten vertraging oplopen door verschuivingen van de planning, zal een deel van de vergunningverlening in 2017 plaatsvinden. Als gevolg hiervan zijn ook de legesopbrengsten (baten) lager dan geraamd. Niet bestede middelen uit 2016 zijn bij de eerste begrotingswijziging 2017 beschikbaar gesteld voor 2017 (minder besteed, € 703.000, voordeel). OD 4.1.2 De invoering van de Omgevingswet is vertraagd. Daardoor zijn in 2016 door de OD NZKG geen uren ingezet voor de voorbereiding op de nieuwe nationale geluidregelgeving (Swung-2) die in de Omgevingswet geïmplementeerd moet worden. (minder besteed, € 40.000, voordeel). OD 4.1.2 Voor energiebesparing bij Industrie zijn de kosten geboekt op het budget voor Duurzame Energie (Energietransitie) onder OD 4.2.1 (minder besteed, € 170.000, voordeel). OD 4.1.2 Diverse kleinere verschillen (minder besteed, € 94.000, voordeel). OD 4.2.1 De kosten voor Energiebesparing bij Industrie zijn geboekt onder dit operationele doel in plaats van onder OD 4.1.2 en er is geen bijdrage vanuit programma Water ontvangen voor de kosten van de ingehuurd trekker voor Duurzame Energie voor De Nieuwe Afsluitdijk (meer besteed, € 111.000, nadelig). OD 4.2.1 Diverse kleinere verschillen (minder besteed, € 1.000, voordeel).
Baten	OD 4.1.2 Voor de handhaving van milieuwetgeving zijn meer dwangsommen ontvangen dan geraamd (meer baten, € 128.000, voordeel). OD 4.1.2 Door verschuivingen in de planning van grotere projecten (zie Overdrachten), waarvoor de Omgevingsdiensten de vergunningverlening verzorgen, is de legesopbrengst achtergebleven bij de raming (minder baten, € 695.000, nadeel). OD 4.1.2 Diverse kleinere verschillen (minder baten € 1.000, nadeel). OD 4.1.2 Vanuit het programma Bodemsanering 2011-2015 is in 2016 een bedrag van € 14 miljoen uit de voorziening

bodemsanering vrijgevallen. (meer baten, € 14 miljoen, voordeel).

Storting reserves

Onttrekking reserves

4.1 beleidsdoel

Milieukwaliteit in Noord-Holland voldoet minimaal aan wettelijke basiskwaliteit

Verandering: geen.

Toelichting: geen.

4.1.2 operationeel doel

Basiskwaliteit borgen

Tabel Instrumenten - Output

Instrumenten	Output begroot	Output gerealiseerd
4.1.2.01 Uitvoering van het provinciaal uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020 (incl. aanpak spoedlocaties)	Bij Zomernota gewijzigde begroting: - Provinciaal uitvoeringsprogramma Bodemconvenant met uitvoeringsprogramma 2016-2020 door GS vastgesteld. - Voortgang aanpak spoedlocaties door GS vastgesteld.	- Conform. - Conform.
4.1.2.02 Uitvoeren Nazorg Wm Stortplaatsen	- Sluiting stortplaats Schoteroog voorbereidt. - Sluiting stortplaats Hollandse Brug voorbereidt. - Twee nazorgplannen door GS goedgekeurd.	- Conform. - Conform. - Één nazorgplan door GS goedgekeurd.
<i>Toelichting op verschillen begroot/ gerealiseerd</i> Er is een nazorgplan (stortplaats Sortiva) goedgekeurd en een concept nazorgplan (stortplaats Nauerna) in december 2016 door de exploitant ingediend waarvoor de goedkeuringsprocedure gestart is.		
4.1.2.03 Beheren van provinciale geluidszones van gezoneerde industrieterreinen van regionaal belang	- Bestaand inzicht in geluidsbelasting op en rond industrieterreinen van regionaal belang door de vergunde geluidsruijme in het geluidszonemodel te verwerken, actueel gehouden.	- Conform.
4.1.2.04 Uitvoeren Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (RSL) Noordvleugel	- Meetnet luchtkwaliteit beheerd: luchtkwaliteit Schiphol, Westpoort en IJmond gemonitord en gerapporteerd. - Monitoringsrapport RSL	- Conform. - Conform.

	Noordvleugel 2015 door GS vastgesteld en ter informatie aan PS toegezonden.	
4.1.2.05	- Milieueffectrapportages opgesteld en getoetst.	- Conform.
Uitvoeren van milieueffectrapportages	- Extra aandacht aan milieu en gezondheid besteed.	- Conform.
<i>Toelichting op verschillen begroot/ gerealiseerd</i>		
In 2016 zijn de volgende projecten met een MER afgerond: Dijkversterking Den Oever Windpark Westfrisia Netwerkuitbreiding Kop van NH/Tennet tussentijds de verbinding A8-A9		
4.1.2.06	Bij Zomernota gewijzigde begroting: - Luchthavenregelingen (lhr) of -besluiten (lhb) voor bestaande helikopterhavens in Noord-Holland voorbereid voor vaststelling PS in 2017.	- Conform.
Uitvoeren Regelgeving Burgerluchthavens- en Militaire luchthavens (RBML)	- Bestuurlijke afspraken ten aanzien van luchthavenbesluit helikopterplatform VUmc voorbereid voor uitvoering in 2017.	- Conform.
	- Ontheffingen voor tijdelijk en uitzonderlijk gebruik verleend.	- Conform.
	- Minimaal 92% van de besluiten op aanvragen voor vergunningen, ontheffingen en toestemmingen binnen de wettelijke termijn afgehandeld.	- Conform.
	-	- Conform.
	Handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP) voor 2016 op basis van aangepaste naleefstrategie uitgevoerd.	
	- Jaarverslag toezicht en handhaving 2015 opgeleverd.	- Conform.
<i>Toelichting op verschillen begroot/ gerealiseerd</i>		
Voorbereiding van twee lhb's wordt in 2017 voortgezet, besluitvorming 2017 of 2018 Jaarverslag T&H 2015 maakt deel uit van Meerjarenverslag 2013-2015. De verwachting is dat GS dit verslag in februari 2017 vaststellen, waarna PS hierover worden geïnformeerd.		
4.1.2.07	- Vastgestelde sluitende begrotingen van de RUD's aan PS voorgelegd.	- Conform.
Optreden als eigenaar van regionale uitvoeringsdiensten		
4.1.2.08	Bij Zomernota gewijzigde begroting: - Een geactualiseerde provinciale milieuverordening reeds in 2015 voorgelegd.	- Conform.
Voorbereiden omgevingsverordening		
<i>Toelichting op verschillen begroot/ gerealiseerd</i>		
In 2016 zijn voorbereidingen getroffen voor aanpassing van de PMV op het thema varend ontgassen. In 2017 vindt de daadwerkelijke aanpassing plaats.		
4.1.2.09	- Onderzoek naar uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid stiltebeleid uitgevoerd.	De eerste fase van het onderzoek naar uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van stiltebeleid is uitgevoerd. Vanwege de grotere complexiteit dan verwacht heeft het onderzoek enige vertraging opgelopen. Het onderzoek wordt in 2017 voor de zomer aangeboden aan PS.
Uitvoeren stiltebeleid		

4.1.2.10 Opdracht geven tot het uitvoeren van de VTH-taken door de regionale uitvoeringsdiensten	- VTH-taken volgens de dienstverleningsovereenkomsten uitgevoerd. - De VTH-plustaken zoals overeengekomen in de dienstverleningsovereenkomsten overgedragen en uitgevoerd.	- Conform. - Conform.
4.1.2.11 Uitvoering geven aan het landelijke programma Impuls Omgevingsveiligheid 2015-2018	- Subsidie bij het ministerie van I&M aangevraagd. - Subsidies aan regionale uitvoeringsdiensten en veiligheidsregio's verleend. - Samen met regionale partners aan het programma uitvoering gegeven.	- Conform. - Conform. - Conform.
4.1.2.12 Coördinatie van het VTH-stelsel	- Gezamenlijke prioriteiten vastgelegd voor VTH-stelsel met ketenpartners.	- Conform.

Toelichting op tabel Instrumenten - Output

Overige toelichtingen

Beslissingen van de Staten over deze instrumenten: geen.

Betekenis van gebruikte termen en afkortingen:

MER: Milieueffectrapportage

PMV: Provinciale Milieu verordening

RUD: Regionale Uitvoeringsdienst

VTH: Vergunningen, Toezicht en Handhaving

Extra informatie voor kaderstelling of controle: geen.

Beleidsstukken bij deze instrumenten:

4.1.2.01 [Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020](#)

4.1.2.01 [Voortgang spoedlocaties](#)

Meerjarenoverzicht baten & lasten (x 1.000 euro)

Operationeel doel 4.1.2					Basiskwaliteit borgen		
Lasten	Jaarrekening 2015	Ontwerp begroting 2016	Actuele begroting 2016	Jaarrekening 2016	Bedrag verschil *	% verschil	Begroting 2017
Apparaatskosten	7.596	4.319	3.289	4.578	-1.289	-39	1.965
Directe lasten	5.455	3.417	4.283	4.582	-299	-7	3.602
Overdrachten	15.147	11.316	14.648	12.148	2.500	17	14.639
Subtotaal Lasten	28.197	19.052	22.220	21.309	912	4	20.206
Baten	-10.718	-3.882	-6.528	-19.975	13.447	-206	-4.770
Saldo van baten en lasten	17.479	15.170	15.692	1.334	14.359	92	15.436
Storting reserves	0	0	0	0	0	-	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	-	0
Resultaat	17.479	15.170	15.692	1.334	14.359	92	15.436

*Een positief verschil is voordelig

Toelichting op de Gerealiseerde budgettabel

Categorie	Toelichting
Apparaatskosten	In 2016 is meer inzet gepleegd op het onderdeel "opdrachtgeverschap omgevingsdiensten" dan geraamd door toevoeging van de plustaken bij de omgevingsdiensten. Dit betreft de coördinatie, toezicht, handhaving en monitoring met een accent op natura 2000. Daarnaast is in 2016 meer inzet gerealiseerd dan geraamd voor de milieudialogen rond het Noordzeekanaal. (meer besteed, € 1,3 miljoen, nadeel).
Directe lasten	Overige verschillen: - Afrekeningsverschillen (meer besteed, € 65.000, neutraal); - Verschuiving tussen directe lasten en overdrachten (meer besteed, € 256.000, neutraal); - Diverse kleinere verschillen (minder besteed, € 22.000, voordeel).
Kapitaallasten	
Overdrachten	In 2016 werd verwacht een subsidie te verlenen t.b.v. plan Huydekopers. De aanvraag hiertoe is in december 2016 ontvangen en kon dat jaar niet meer worden verleend. Dit zal in 2017 plaatsvinden. (minder besteed, € 590.000, neutraal, reserve ILG). De uitgaven voor het TWIN-H project Bodemsanering zijn vraaggestuurd. In 2016 hebben zich geen knelpunten voorgedaan die in aanmerking kwamen voor een bijdrage (minder besteed, € 200.000, neutraal, reserve TWIN-H). Voor de vergunningverlening door de Omgevingsdiensten (OD's) voor bijzondere eenmalige projecten (Westfrisiaweg, Zeesluis, Zwakke Schakels, Markermeerdijken, Wind op Land) is incidenteel budget beschikbaar gesteld. Deze projecten maken geen deel uit van de jaarlijks met de OD's te sluiten dienstverleningsovereenkomsten. Doordat de projecten vertraging oplopen door verschuivingen van de planning, zal een deel van de vergunningverlening in 2017 plaatsvinden. Als gevolg hiervan zijn ook de legesopbrengsten (baten) lager dan geraamd. Niet bestede middelen uit 2016 zijn bij de eerste begrotingswijziging 2017 beschikbaar gesteld voor 2017 (minder besteed, € 703.000, voordeel). De invoering van de Omgevingswet is vertraagd. Daardoor zijn in

2016 door de OD NZKG geen uren ingezet voor de voorbereiding op de nieuwe nationale geluidregelgeving (Swung-2) die in de Omgevingswet geïmplementeerd moet worden. (minder besteed, € 40.000, voordeel).

Voor energiebesparing bij Industrie zijn de kosten geboekt op het budget voor Duurzame Energie (Energietransitie) onder OD 4.2.1 (minder besteed, € 170.000, voordeel).

Overige verschillen (zie leeswijzer voor algemene toelichting)

- Afrekeningsverschillen (minder besteed, € 447.000, neutraal)

- Verschuiving tussen directe lasten en overdrachten (minder besteed, € 256.000, neutraal)

- Diverse kleinere verschillen (minder besteed, € 94.000, voordeel)

Baten

Voor de handhaving van milieuwetgeving zijn meer dwangsommen ontvangen dan geraamd (meer baten, € 128.000, voordeel).

Door verschuivingen in de planning van grotere projecten (zie Overdrachten) , waarvoor de Omgevingsdiensten de vergunningverlening verzorgen, is de legesopbrengst achtergebleven bij de raming (minder baten, € 695.000, nadeel).

Vanuit het programma Bodemsanering 2011-2015 is in 2016 een bedrag van € 14 miljoen uit de voorziening bodemsanering vrijgevallen. (meer baten, € 14 miljoen, voordeel).

Overige verschillen:

- Afrekeningsverschillen (minder baten, € 51.000 neutraal);

- Diverse kleinere verschillen (minder baten € 1.000, nadeel).

Storting reserves

Onttrekking reserves

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Wat hebben wij bereikt?

1. Inleiding

De paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen gaat in op de vraag in welke mate de provincie in staat is om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen. Dit is van belang om in de begroting een zo betrouwbaar mogelijk beeld te kunnen geven van de financiële positie van de provincie. Deze paragraaf bevat een opsomming van de relevante risico's (gekwantificeerd in euro's) en van de beschikbare weerstandscapaciteit (dit zijn de middelen die beschikbaar zijn of gemaakt kunnen worden om de financiële gevolgen van de risico's, als deze zich voordoen, op te vangen). Daarnaast wordt het weerstandsvermogen berekend. Dit is een kengetal dat wordt berekend door de weerstandscapaciteit te delen door de in euro's gekwantificeerde omvang van de risico's. Met dit kengetal kunnen uitspraken gedaan worden over de mate waarin de provincie in staat is om de financiële gevolgen van risico's op te vangen.

De paragraaf is als volgt opgebouwd:

- Het beleid omtrent weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risico's (zie 2);
- Overzicht van relevante risico's (zie 3);
- Overzicht van de weerstandscapaciteit zie 4);
- Berekening van het weerstandsvermogen (zie 5).

2. Beleid omtrent weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risico's

Het beleid is onder meer vastgelegd in de door PS vastgestelde Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement en de financiële verordening. De Kadernota bevat onder meer de volgende beleidsregels over de wijze waarop de weerstandscapaciteit wordt opgebouwd en ingezet:

- Bij de begroting en bij de jaarstukken wordt jaarlijks het actuele totale weerstandsvermogen en het actuele incidentele weerstandsvermogen berekend voor een periode van vier jaar respectievelijk voor een periode van één jaar;
- Voor het berekenen van de hoogte van de ongedekte risico's wordt een simulatiemethode gebruikt op basis van een modelmatige benadering van de werkelijkheid en wordt rekening gehouden met de gekozen risicobereidheid;
- Het minimaal aan te houden weerstandsvermogen bedraagt 1. Indien ondanks genomen beheersmaatregelen het totale weerstandsvermogen of het incidentele weerstandsvermogen lager wordt dan 1, dan doen Gedeputeerde Staten financiële voorstellen die ertoe leiden dat het weerstandsvermogen weer teruggebracht wordt op een acceptabel niveau.

Visie op risicomanagement

De provincie Noord-Holland heeft een verscheidenheid aan wettelijke en autonome taken. Voor het uitvoeren van deze taken hebben Provinciale Staten doelstellingen geformuleerd. Om de kans op het bereiken van deze doelstellingen zo groot mogelijk te laten zijn, is het van belang actief te anticiperen op risico's en kansen. De visie ten aanzien van het risicomanagementsysteem, dat uitgaat van de doelstellingen van de Provincie Noord-Holland, is als volgt (bron: Kadernota Risicomanagement 2017-2020:

“De provincie Noord-Holland streeft naar het systematisch afwegen van risico's en kansen bij het realiseren van haar doelstellingen. Risicomanagement is daarmee onderdeel van het reguliere denken en doen. Het bewust verminderen, delen, vermijden of accepteren van risico's leidt tot het 'in control - zijn van de organisatie.'”

Wat hebben wij daarvoor (meer) gedaan?

3. Relevante risico's

Ongedekte risico's zijn alle risico's waarvoor nog geen (of onvoldoende) maatregelen zijn getroffen om het risico af te dekken en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het gaat hierbij alleen om risico's met een bruto effect van € 100.000,- of meer.

Om de risico's te kunnen vergelijken met de totale weerstandscapaciteit worden deze beschouwd over een periode van vier jaar. Per risico wordt beoordeeld of dit eenmalig is of terugkerend. Indien een risico eenmalig is, worden het effect van het risico en de kans dat het risico optreedt in de komende vier jaar, geschat. Indien een risico terugkerend is, worden het effect van het risico en de frequentie van het optreden van het risico geschat. Hierdoor wordt bij een terugkerend risico de mogelijkheid dat een risico in een periode van vier jaar meerdere keren optreedt, meegenomen.

Voor het berekenen van het bedrag wordt gebruik gemaakt van een simulatiemethode (Monte Carlo). In deze simulatiemethode wordt het zich wel of niet voordoen van alle risico's van de provincie met een computerprogramma 10.000 keer gesimuleerd. Een risico kan zich in de ene situatie wel voordoen en in de andere niet. Het bedrag van de ongedekte risico's die zich voordoen, verschilt dan ook van simulatie tot simulatie.

Het resultaat van de simulaties heeft inzicht in het hele gebied van mogelijke uitkomsten met een kansverdeling. De hoogte van de ongedekte risico's, die bij het bepalen van het weerstandsvermogen wordt meegenomen, is het bedrag waarmee met 99% kans de som van de risico's maximaal is. (er is dus 1% kans dat het totaalbedrag van de ongedekte risico's de komende vier jaar groter is dan het berekende bedrag).

Deze simulatiemethode geeft een beter beeld van hoe groot het totaalbedrag aan opgetreden risico's kan zijn dan de methode die tot nu toe werd gebruikt. Bij simulaties wordt rekening gehouden met het feit, dat meestal in een bepaald jaar niet alle risico's tegelijkertijd zich voordoen. Het is daarom methodisch beter om te simuleren dan om de risico's bij elkaar op te tellen

Voor de Jaarstukken 2016 hebben wij ons gericht op het uitvoeren van het bestaande integraal risicomanagementbeleid volgens de geldende wetgeving en actuele kaders. Dit houdt het volgende in:

- Monitoren van wijzigingen bij de risico's inventarisatie voor de Jaarstukken 2016 ten opzichte van de Begroting 2017;
- Inventariseren van risico's kleiner dan € 2 miljoen en deze betrekken bij het bepalen van het weerstandsvermogen.
- Inventariseren van risico's groter dan € 2 miljoen die een weerslag zouden kunnen hebben op het weerstandsvermogen van Provincie Noord - Holland;
- Toelichten van risico's met een omvang groter dan € 2 miljoen;
- Berekenen van het netto risicobedrag met behulp van de simulatiemethode;
- Bepalen wat het incidentele en het totale weerstandsvermogen is.

Mutaties van risico's in de Jaarstukken 2016 ten opzichte van de Begroting 2017

Mutaties risico's (bruto)	Risico's	Risico nummer	Risico	Mutatie Rekening 2016 tov Begroting 2017	Afname/ Toename
Gewijzigd (was € 970.000 bij Begroting 2017)	Concernzaken	A79	Recreatieschap Geestmerambacht	470.000-	afname
Gewijzigd (was € 16,29 miljoen bij Begroting 2017)	B&U	D75	Aanbestedingsrisico N23	260.000	toename
Gewijzigd (was € 4,827 miljoen bij Begroting 2017)	Beleid	E01	Anticiperende aankopen, materiele vaste activa	1.018.000-	afname
Gewijzigd (was € 3,1 miljoen bij Begroting 2017)	Beleid	E02	Crailo	200.000	toename
Gewijzigd (was € 8,5 miljoen bij Begroting 2017)	Beleid	E10	Percelen kassengebied Rozenburg	7.650.000-	afname
Gewijzigd (was € 19,03 miljoen bij Begroting 2017)	Beleid	E11	PASO gronden	90.000-	afname
Gewijzigd (was € 9,6 miljoen bij Begroting 2017)	Beleid	F01	Reservering investeringsfonds RON Noordzeekanaalgebied (RON)	1.486.095	toename
Gewijzigd (was € 2,5 miljoen bij Begroting 2017)	Beleid	F02	Borgstelling aan BNG ivm krediet aan de RON	3.750.000	toename
Gewijzigd (was € 4,827 miljoen bij Begroting 2017)	CZ/FIN	F50	Dividenduitkering	2.027.000-	afname
Totaal mutaties door gewijzigde risico's				5.558.905-	afname
nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Totaal mutaties door nieuwe risico's				-	nvt
nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Totaal mutatie door vervallen risico's				-	afname
Totaal mutaties	(een "-" voor het bedrag is positief = minder risico's)			5.558.905-	afname

Afname ad € 5.558.905 door gewijzigde risico's

Ten opzichte van de laatste risico's inventarisatie voor de begroting 2017 is het totale bruto risicobedrag bij de jaarrekening 2016 met € 5.558.905 afgenomen door wijzigingen in risico's. Dit wordt verklaard door negen mutaties. Een toelichting op deze risico's wordt bij de individuele risico's verderop in de paragraaf gegeven. Dit geldt voor de risico's met een omvang van € 2 miljoen of groter. De risico's kleiner dan € 2 miljoen zijn opgenomen in de tabel op de volgende pagina.

Toename ad € 0 door nieuwe risico's

Bij de jaarstukken 2016 zijn geen nieuwe risico's geïnventariseerd.

Afname ad € 0 door vervallen risico's

Bij de jaarstukken 2016 zijn geen risico's vervallen

Risico's <2 miljoen (bruto)

Bij de jaarstukken 2016 hebben wij in totaal € 12.467.000 aan risico's die individueel bekeken kleiner zijn dan € 2 miljoen. Het totaal aan deze risico's wordt betrokken bij het bepalen van het weerstandsvermogen. Deze risico's worden in deze paragraaf niet verder toegelicht.

Ten opzichte van de meest recente risico inventarisatie bij de begroting 2017, is het totaal aan risico's kleiner dan € 2.000.000 met € 426.000 afgenomen

Risico's met een omvang kleiner of gelijk € 2 miljoen (bruto)	Risicobedrag
A. Juridische risico's	4.695.000
Calamiteitenberging De Ronde Hoep	270.000
Beoordeling gemeentelijke plannen	1.500.000
Schadeclaim ivm asbest bij N201	500.000
Wind op land (voorbereidingskosten)	1.800.000
Recreatieschap Geestmerambacht	500.000
Samenwerkings- en uitvoeringsovereenkomst Bloemendalerpolder	125.000
B. Beleidsrisico	570.000
Monumentenwacht	300.000
Risico's gemeenschappelijke regeling	270.000
C. Bedrijfsvoeringsrisico	4.048.000
Kosten opruimen afvalinrichtingen	1.000.000
Uitvoeringsregeling technische milieu innovatie	2.000.000
Wateroverlast bij natuurontwikkelingsproject	1.048.000
D. Financieringsrisico's	491.000
Deelneming NV Recreatie Noord-Holland	370.000
Subsidie Stivas	121.000
E. Grondexploitatie risico's	2.663.000
Percelen kassengebied Rozenburg	850.000
PASO gronden	1.813.000
Totaal	12.467.000

Risico - inventarisatie bruto

Bij de inventarisatie van de risico's voor de jaarstukken 2016 is het totaal bruto risicobedrag € 150.640.095. In vergelijking met de voorgaande inventarisatie voor de begroting 2017, is het totaal bruto risico's afgenomen met € 5.558.905.

Risico - inventarisatie bruto

Risico-inventarisatie (bruto)	Rekening 2015	Begroting 2017	Rekening 2016	Rekening 2016 tov Bergoting 2017	Afnaam/ Toename
A. Juridische risico's	30.295.000	28.865.000	28.395.000	470.000-	Afnaam
B. Beleidsrisico's	570.000	570.000	570.000	-	-
C. Bedrijfsvoeringsrisico's	4.048.000	4.048.000	4.048.000	-	-
D. Financieringsrisico's	78.309.000	87.459.000	87.719.000	260.000	Toename
E. Grondexploitatie risico's	12.316.000	18.330.000	9.772.000	8.558.000-	Afnaam
F. Risico's verbonden partijen	16.927.000	16.927.000	20.136.095	3.209.095	Toename
Brutorisicobedrag	142.465.000	156.199.000	150.640.095	5.558.905-	Afnaam

In de paragraaf weerstandsvermogen worden de risico's met een omvang groter of gelijk aan € 2 miljoen toegelicht. Deze worden gerubriceerd zoals in de tabel hierboven weergegeven.

A. Juridische risico's

De risico's die hier worden benoemd zijn juridisch van aard. Het totaalbedrag van deze geïnventariseerde bruto risico's is € 28.395.000.

Hiervan heeft € 4.695.000 miljoen betrekking op risico's kleiner dan € 2 miljoen welke reeds in de vorige paragraaf zijn gespecificeerd.

A 31. Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij WABO - procedure (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 3.000.000	Terugkerend	1x per 20 jaar	4 Milieu	Continu

De Wet milieubeheer (Wm) is in oktober 2010 vervangen door de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO). De beschrijving van risico is in mei 2011 aangepast van 'Verkeerde Wm-procedure of fouten bij Wm-procedure' naar 'Verkeerde WABO-procedure' of 'fouten bij WABO-procedure'. Tijdens het vooroverleg van een Wabo-procedure wordt bepaald welke procedure wordt gevolgd. De gemaakte keuze kan fout zijn.

Tijdens de procedure kunnen ook fouten gemaakt worden. Voorbeelden zijn verkeerde publicatie, verkeerde adressenlijsten en dergelijke. De kans daarop is gering, maar de provincie loopt het risico dat vergunningen op grond van de Wabo om formele redenen bij de Raad van State worden vernietigd. Mogelijk risicogevolg is dat bedrijven schadeclaims kunnen indienen en er afbreuk wordt gedaan aan het imago van de provincie. In voorkomende gevallen kunnen schadeclaims oplopen tot een bedrag van circa € 3 miljoen.

De Wabo wordt sinds 01-01-2014 door de OD's in mandaat uitgevoerd. De provincie blijft als mandaatgever echter nog wel verantwoordelijk voor de vermogensrechtelijke gevolgen van de besluiten die namens de provincie in mandaat worden genomen.

Beheersmaatregelen

De gehele Wabo wordt per 01-01-2014 door de OD's uitgevoerd. Eén van de doelen van de OD's is het verhogen van de kwaliteit van vergunningverlening en handhaving.

Als opdrachtgever stuurt de provincie actief op de kwaliteit van de vergunningen en handhaving van de OD's. Er zijn onder andere afspraken gemaakt over het tijdig verstrekken van vergunningen en versturen van inspectiebrieven. Daarnaast wordt er landelijk een modelkwaliteitsverordening ontwikkeld waarvan de eerdere KPMG kwaliteitscriteria onderdeel zijn. Deze modelverordening gaat naar verwachting in 2015 voor de Omgevingsdiensten gelden. Als opdrachtgever bewaakt de provincie dan of de Omgevingsdiensten daadwerkelijk aan deze criteria voldoen.

A 74. Clusterregeling Metropoolregio Amsterdam (gewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 4.200.000	Éénmalig	10%	1 Openbaar bestuur	31-12-2021

Voor het project Clusterregeling Metropoolregio Amsterdam ontvangt de provincie een Europese subsidie van €4.200.000,- van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

Dit geld wordt ingezet voor een provinciale uitvoeringsregeling, waarbij de maximale subsidie per project €500.000,- is.

Er is een risico dat de Europese subsidie voor de Clusterregeling lager wordt vastgesteld. Het gevolg hiervan kan zijn dat wij niet alle gemaakte kosten kunnen declareren of een deel moeten terugbetalen.

Maatregelen om het risico te beheersen zijn voortgangsrapportages die gevraagd worden aan de subsidieontvangers, projectbezoeken aan de subsidieontvangers.

De sector Subsidies maakt tevens van iedere subsidieaanvraag voor deze regeling een risicoanalyse, hier is een specifieke methodiek voor ontwikkeld door deze sector. Daarnaast zijn subsidieontvangers begeleid door externe deskundigen bij hun subsidie-administratie en het opstellen van de voortgangsrapportage.

In 2015/2016 wordt het gehele project afgerond en gecontroleerd door een accountant en ter vaststelling aangeboden aan het EFRO-programmabureau.

De verplichte bewaartermijn van de projectadministratie is tot uiterlijk eind 2020 en tot die datum kan de EC (of een ander aan de EFR- subsidie gerelateerd controleorgaan) langs komen voor controle.

A 78b. Wind op land; (plan)schadeclaims vanwege gemiste opbrengsten en winst (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 8.500.000	Éénmalig	20%	4 Milieu	31-12-2028

- Ter uitvoering van het coalitieakkoord is artikel 32 van de PRVS (Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie) ingrijpend gewijzigd. Als gevolg van deze wijziging en het daarbij behorende beleid worden de bouw mogelijkheden voor windturbines beperkt.
- In de PRVS is een overgangsregeling opgenomen, die recht doet aan: (I) aanvragen voor een omgevingsvergunning, (II) aanvragen tot het wijzigen of vaststellen van een bestemmingsplan volgens de bepaling van toepasselijkheid als bedoel in artikel 2, sub b. PRVS, of (III) aanvragen tot het vaststellen van een inpassingsplan, ingekomen voor 11 april 2011. Daarnaast is in de PRVS een bepaling opgenomen die ziet op projecten gericht op herstructurering. In uitzonderlijke gevallen kan worden afgeweken van artikel 32 van de PRVS.
- Er zijn partijen die aangegeven hebben dat zij door deze wijziging schade ondervinden en mogelijk willen verhalen op de provincie

A84 Vertraging werkzaamheden Wilhelminasluis (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 8.000.000	Éénmalig	25%	5 Ruimte	31-12-2017

De werkzaamheden aan de Wilhelminasluis lopen minimaal twee jaar vertraging op. Zowel Heijmans als de Provincie worden hierdoor geconfronteerd met extra kosten. De gekozen beheersmaatregel is het hervatten van de ontwerp- en bouwwerkzaamheden door Heijmans en parallel de door partijen betwiste oorzaak voor de gerezen consequenties in tijd en geld voor te leggen aan de Raad van Arbitrage. De verwachting is dat de Raad minimaal een jaar nodig heeft om tot een uitspraak te komen. Vooruitlopend daarop is dit risico opgenomen in het weerstandsvermogen van de provincie Noord-Holland met een risicowaarde van € 8 miljoen en een kans van 25%.

B. Beleidsrisico's

Bij de Jaarrekening 2016 zijn geen beleidsrisico's geïnventariseerd met een omvang groter dan € 2 miljoen.

C. Bedrijfsvoeringsrisico's

Bij de Jaarrekening 2016 zijn geen beleidsrisico's geïnventariseerd met een omvang groter dan € 2 miljoen.

D. Financieringsrisico's

De risico's die tot deze categorie behoren, zijn risico's die gepaard gaan met de financiering van provinciaal beleid. Het totaalbedrag aan deze geïnventariseerde bruto risico's bedraagt € 87.719.000. Hiervan heeft € 491.000 betrekking op risico's kleiner dan € 2 miljoen. Deze zullen hier niet nader worden toegelicht.

D 02a. Distriport; juridische procedure (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 4.900.000	Éénmalig	50%	5 Ruimte	31-12-2018

De provincie heeft tijdelijk de gronden in Distriport van de ontwikkelaars overgenomen en heeft de gronden fiscaal bouwrijp gemaakt. In de overeenkomst tussen provincie en ontwikkelaars is opgenomen dat de gronden na het fiscaal bouwrijp maken weer worden teruggekocht door de ontwikkelaars ten behoeve van de ontwikkeling.

Het bestemmingsplan is door de gemeente vastgesteld en na het besluit van de Raad van State onherroepelijk geworden. Ontwikkeling van Distriport als regionaal bedrijventerrein is nu planologisch mogelijk.

Tot op heden zijn de gronden in Distriport nog steeds in het bezit van de provincie Noord-Holland en zijn de provincie en Distriport (met name de ontwikkelaars Zeeman en De Peyler) verwickeld in een rechtszaak naar aanleiding van het niet willen terugkopen van de gronden door de ontwikkelaars. De provincie is op 27 januari 2015 in hoger beroep in het gelijk gesteld. Distriport c.s. zijn in beroep gegaan.

D 02b. Distriport: negatieve marktvraag (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 5.800.000	Éénmalig	50%	5 Ruimte	31-12-2018

Op basis van een taxatierapport is bij de jaarrekening 2015 de boekwaarde afgewaardeerd tot de residuele boekwaarde. Deze afwaardering bedraagt €12,3 miljoen. De boekwaarde op basis van de residuele waarde bedraagt nu dan € 13,1 miljoen. Het bedrag dat nu is opgenomen in deze paragraaf betreft het verschil tussen de residuele waarde en de (lagere) agrarische waarde. De agrarische waarde is getaxeerd op een bedrag van € 7,3 miljoen.

D 53a. Boekwaarde deelnemingen: Afvalzorg (gewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 12.600.000	Éénmalig	10%	4 Milieu	continu

De provincie beschikt over aandelen in Afvalzorg Holding (90%; de overige 10% zijn in handen van de provincie Flevoland). Indien de werkelijke waarde van een deelneming lager wordt dan die van de aandelen moet dit op de balans van de provincie worden gecorrigeerd. Dat geldt als een verlies

voor de provincie. Omdat Afvalzorg een zakelijke onderneming is, is dit risico altijd aanwezig. De boekwaarde van de aandelen bedraagt € 12.600.000 per 31-12-2016.

Beheersmaatregelen: de provincie neemt deel aan alle Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders van Afvalzorg en onderhoudt ook inhoudelijke contacten. Zodoende houdt de provincie zicht op de stand van zaken van de deelneming op onder meer financieel gebied. De belangen van de provincie worden nauwlettend bewaakt.

D 53b. Boekwaarde deelnemingen: SADC (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 24.878.151	Éénmalig	5%	5 Ruimte	continu

De provincie beschikt over aandelen in Schiphol Area Development Company (25%; de overige aandelen zijn in handen van Schiphol en de gemeenten Amsterdam en Haarlemmermeer). Indien de werkelijke waarde van een deelneming lager wordt dan die van de aandelen moet dit op de balans van de provincie worden gecorrigeerd. Dat geldt als een verlies voor de provincie. Omdat SADC een zakelijke onderneming is, is dit risico altijd aanwezig.

Beheersmaatregelen: de provincie neemt deel aan alle Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders van SADC en onderhoudt ook inhoudelijke contacten. Zodoende houdt de provincie zicht op de stand van zaken van de deelneming op onder meer financieel gebied. De belangen van de provincie worden nauwlettend bewaakt.

D 75. Aanbestedingsrisico N23 (gewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 16.550.000	Éénmalig	50%	2 Bereikbaarheid	31-12-2018

Bij de voordracht 88 van 12 november 2012 Krediet aanvraag N23 Westfriisaweg is rekening gehouden met een bijdrage van het Rijk van totaal € 46,60 miljoen volgens het kralensnoer principe. Bij bijdrage wordt beschikbaar gesteld via een eerste kraal van € 35,00 miljoen en een tweede kraal van € 11,60 miljoen.

Vanuit de bezuiniging taakstelling in de Rijksbegroting heeft de minister de bijdrage van de tweede kraal ingetrokken. Er dreigt hierdoor een dekking tekort in het krediet N23 Westfriisaweg van € 11,60 miljoen.

Hiernaast zijn ook de bijdragen van gemeenten en hoogheemraadschap lager uitgevallen. Het tekort wordt geraamd op circa € 5,66 miljoen.

Oorzaken van lagere bijdragen gemeenten en hoogheemraadschap:

- Veel gemeenten en het Hoogheemraadschap kondigden bij het realisatiebesluit aan om de bijdragen bij oplevering van de N23 te betalen. De bijdragen van gemeenten en hoogheemraadschap worden geïndexeerd volgens GWW index tot tijdstip van betaling. In de geraamde bijdragen werd rekening gehouden met reguliere prijsontwikkeling op lange termijn.
- Door de conjuncturele ontwikkelingen valt de prijsontwikkeling lager uit dan kon worden voorzien. Ook de rentevoet over tijdelijk niet tot besteding komende middelen valt veel lager uit. Diverse gemeenten besluiten vanuit het oogpunt van risicobeheersing deze dalende trend van de GWW indexatie te benutten door de toegezegde bijdragen op andere tijdstippen te betalen.
- De geraamde indexatie en de hiermee samenhangende dekking voor het Project N23 valt daardoor lager uit.

Meevaller:

Doordat gemeenten eerder betalen zijn er meevallende inkomsten ontstaan voor de provincie uit rente over vooruit ontvangen bijdragen. Door de lagere rentevoet van de afgelopen jaren is de extra dekking hieruit echter zeer beperkt. De rentevoet bedraagt 0% vanaf 2015 en zal naar huidige inzichten gedurende doorlooptijd N23 niet meer herstellen. De totale rente inkomsten bedragen tot en met 2016 € 0,71 miljoen.

Per saldo dreigt dus in totaal een dekkingstekort van € 16,55 miljoen.

D 77. Lening Pallas (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de Begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 22.500.000 (oplopend tot max € 40 miljoen)	Éénmalig	25%	5 Ruimte	31-12-2018

De provincie Noord-Holland heeft samen met het Rijk de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor opgericht. Rijk en provincie hebben elk een lening van maximaal € 40 miljoen beschikbaar gesteld om de stichting in staat te stellen in de periode 2014-2018 te komen met een ontwerp en de vergunningen voor de nieuwe reactor. Daarnaast heeft de stichting tot taak om investeerders aan te trekken voor de bouw respectievelijk exploitatie van de nieuwe reactor. De planning is dat de bouw rond 2019 zal starten en dat de reactor rond 2025 operationeel zal zijn.

In GS en PS is aan de orde geweest dat de financiering van de voorbereidingsfase zeer risicovol is. Om deze reden is vanuit PS aangedrongen op het inbouwen van go/no-go momenten, waarbij GS aan de hand van een business case PS consulteren over het verder gaan met het project.

Na betaling van het eerste bedrag in 2015 (8,5 miljoen) hebben GS in het najaar van 2015 besloten over de beschikbaarstelling van de tweede tranche (14 miljoen). Van deze tweede tranche is in januari 2016 het eerste deel (6,5 miljoen) betaald. Besluitvorming over het tweede deel van deze tranche wordt tussen eind 2016 en begin 2017 verwacht.

E. Grondexploitatie-risico's

De risico's die tot deze categorie behoren, hebben een relatie met het grondbeleid dat is verwoord in de paragraaf Grondbeleid. Het totaalbedrag aan deze geïnventariseerde bruto risico's bedraagt € 9.772.000. Hiervan heeft € 2.663.000 betrekking op een risico's kleiner dan € 2 miljoen. Deze risico's worden hier niet verder toegelicht.

E 01. Anticiperende aankopen, materiële vaste activa (gewijzigd ten opzichte van de inventarisatie bij de rekening 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 3.809.000	Éénmalig	10%	5 Ruimte	01-01-2024

Voor de uitvoering van het provinciaal grondbeleid zijn onder meer de kredieten voor anticiperende grondaankopen beschikbaar. Vooruitlopend op concrete gebiedsontwikkelingsprojecten worden ten laste hiervan grondaankopen gedaan. Hierin ligt een zeker risico besloten dat de economische waarde van deze grond op enig moment (in negatieve zin) afwijkt van de boekwaarde. Om dit risico af te dekken is hiervoor een bedrag in het weerstandsvermogen opgenomen. Dit bedrag is gerelateerd aan de boekwaarde van de anticiperende aankopen en materiële vaste activa is per ultimo 2016 van € 38,09 mln.

E 02. Crailo (gewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 3.300.000	Éénmalig	10%	5 Ruimte	01-01-2023

Het gebied Crailo is aangekocht op basis van een residuele waardebeoordeling, waarbij het verwachte programma en de verwachte toekomstige waarde van de bestemmingen bepalend zijn geweest.

Bij nu voorgestelde en gefaseerde ontwikkelingsaanpak van Crailo wordt in hoofdzaak uitgegaan van een woonbestemming en natuur, met mogelijk andere functies zoals bedrijvigheid en andere maatschappelijke of commerciële functies. Met optimalisatieslagen en keuzen inzake het juiste woningbouw programma lijkt een budgettair neutraal resultaat te kunnen worden gerealiseerd, echter dit is niet gegarandeerd.

Het hier vermelde risicobedrag heeft betrekking op:

1. Onvoorziene uitgaven voor sloop, sanering, het verwijderen van explosieven of ander bodemvreemd materiaal etc.
2. Hoge saneringskosten voor de provincie samenhangende met het weghalen van verontreinigingen ter plaatse van het huidige oefencentrum van de VHR. Hiermee samenhangend: het risico dat de VHR en het Rijk niet een deel van deze kosten op zich nemen, omdat de provincie niet juridisch sterk staat bij het claimen van deze kosten.
3. Financiële tegenvaller bij het realiseren van de hoofdinfrastructuur.
4. Vertraging in de bestemmingsplanprocedures (met als gevolg vertraging van de verkoop, extra rentelasten en proceskosten).
5. Tegenvallende resultaten bij de verkoop van Crailo-Noord (aanzienlijk lagere biedingen dan verwacht of zelfs geen biedingen)
6. Tegenvallende verkoopopbrengst van Crailo-Zuid en vertraging in de ontwikkeling door verschillen van inzicht met gemeenten over de invulling van dit deelgebied.
7. Claims van het Rijk in het kader van een verrekenbeding, opgenomen in de koopovereenkomst tussen provincie en Rijk.

F. Risico's Verbonden Partijen

De provincie voert in bepaalde gevallen beleidsdoelstellingen uit met behulp van samenwerkingsverbanden. Wanneer er sprake is van een financieel én een bestuurlijk belang voor de provincie of wanneer het samenwerkingsverband wordt verzelfstandigd in een publiek of privaatrechtelijk rechtspersoon, wordt dit samenwerkingsverband betiteld als verbonden partij. In deze rubriek worden die risico's met betrekking tot de verbonden partijen benoemd waarvoor de provincie aansprakelijk is. Het totaalbedrag van deze geïnventariseerde bruto risico's bedraagt € 18.650.000.

F 01. Reservering investeringsfonds RON (gewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 11.086.095	Éénmalig	30%	5 Ruimte	31-12-2031

Het betreft het risico samenhangende met de door de provincie verstrekte renteloze lening aan de RON. De lening loopt tot het einde van de looptijd van de RON, of zoveel eerder als de RON kan aflossen. Het risico is dat de lening niet afgelost kan worden bij einde looptijd RON. Tegenover het afgeven van deze lening heeft de provincie het recht van 2e hypotheek verkregen op de betrokken gronden. Het is een incidenteel risico, waarvan de kans op optreden wordt geschat op 30%.

De risico's worden beheerst door strikte sturing van de aandeelhouders op de ontwikkelingen binnen de RON en haar dochters, waaronder begrepen het jaarlijks bijstellen van de exploitatie.

- Begin 2016 hebben PS en de raden van de gemeenten Amsterdam en Zaanstad ingestemd met een pakket van maatregelen om een doorstart van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied mogelijk te maken. Het businessplan van de RON geeft aan dat einde 2035 de terreinen van RON zijn uitgegeven en de leningen zijn terugbetaald. Het trage herstel van de economie kan echter betekenen dat de uitgifte van bedrijventerreinen niet volgens het businessplan kan plaatsvinden. In het slechtste geval moet dan de lening van de provincie volledig (€ 11,1 miljoen) worden afgeschreven.
- Op basis van de concept jaarcijfers 2016 is het eigen vermogen van RON € 6,81 miljoen positief. Hierdoor is de voorziening van € 1,5 miljoen komen te vervallen bij de jaarrekening 2016.
- Het risico betreft nu nog de omvang van de uitstaande lening ad € 11.086.095.

.F 02. Borgstelling BNG ivm krediet RON (nieuw t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2016)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 6.250.000	Éénmalig	30%	5	31-12-2031

Het betreft het risico samenhangende met de door de provincie afgegeven borgtocht aan de BNG in verband met de door de bank verstrekte financiering van de RON en haar dochtervennootschappen. De financiering loopt van begin 2016 tot en met 2030.

De afgegeven borgtocht aan de BNG wordt opgenomen in de jaarrekening 2016. Dit betreft voor de provincie een bedrag ad € 35 miljoen. Daarbij wordt aangegeven dat een contragarantie van Havenbedrijf Amsterdam is ontvangen voor 1/3 deel van dit bedrag. Tegenover het afgeven van de borgstellingen aan de BNG, hebben de aandeelhouders het eerste recht van hypotheek op de gronden Hoogtij verkregen. Deze gronden zijn medio 2015 getaxeerd op een waarde van € 62,5 miljoen. Eind 2016 heeft er een verkoop en levering plaatsgevonden conform de grondexploitatie van 10 hectare grond. Hierdoor resteert nog 82% van de gronden op Hoogtij. Op basis van voornoemde taxatie zou de grond die resteert (nu nog beschikbaar 456.556 m²) € 51,25 miljoen waard zijn. Eind 2016 bedroeg de totale schuld van de RON aan de BNG € 44,6 miljoen.

Door de verkoop en levering van gronden is de waarde van het onderpand voor de borgtocht verlaagd. De kredietfaciliteit bij de BNG Bank is niet verlaagd. De risico's voortvloeiende uit de borgtocht liggen thans hoger dan het bedrag van de verkregen zekerheden doordat de kredietfaciliteit hetzelfde is gebleven. Op basis van de kredietfaciliteit van € 70 miljoen en de waarde van de resterende grond wordt het potentiële risico als volgt berekend: € 70 miljoen - € 51,25 miljoen = € 18,75 miljoen.

Het provinciale aandeel in dit risico is 1/3 deel, te weten € 6,25 miljoen. Dit risico wordt opgenomen in de risicoparagraaf.

Het is een incidenteel risico, waarvan de kans op optreden wordt geschat op 30%.

De risico's worden beheerst door strikte sturing van de aandeelhouders op de ontwikkelingen binnen de RON en haar dochters, waaronder begrepen het jaarlijks bijstellen van de exploitatie

F 50. Dividenduitkeringen (gewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de begroting 2017)

Risicobedrag	Éénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 2.800.000	Terugkerend	1x per 5 jaar	4, 5 & 7	31-12-2017

In de begroting 2017 zijn de totale dividendinkomsten geraamd op € 11.200.000, toegerekend aan een zevental deelnemingen. Deze mogelijke inkomsten zijn een risicopost, doordat pas na afloop van een boekjaar bij een deelneming blijkt of het verwachte positieve resultaat is behaald.

Omdat de dividendinkomsten deel uitmaken van de structurele dekkingsmiddelen, reserveren we volgens besluitvorming van Provinciale Staten 25% van de geraamde inkomsten als onderdeel van de Algemene Reserve. Voor hetzelfde bedrag wordt een netto-risico in de risicodatabase opgenomen. Daarmee wordt het risico afgedekt dat 25% van de geraamde dividenden niet tot uitkering komt.

Het risico is structureel, doordat het zich elk kalenderjaar opnieuw kan voordoen.

De kans dat dit risico zich voordoet is laag.

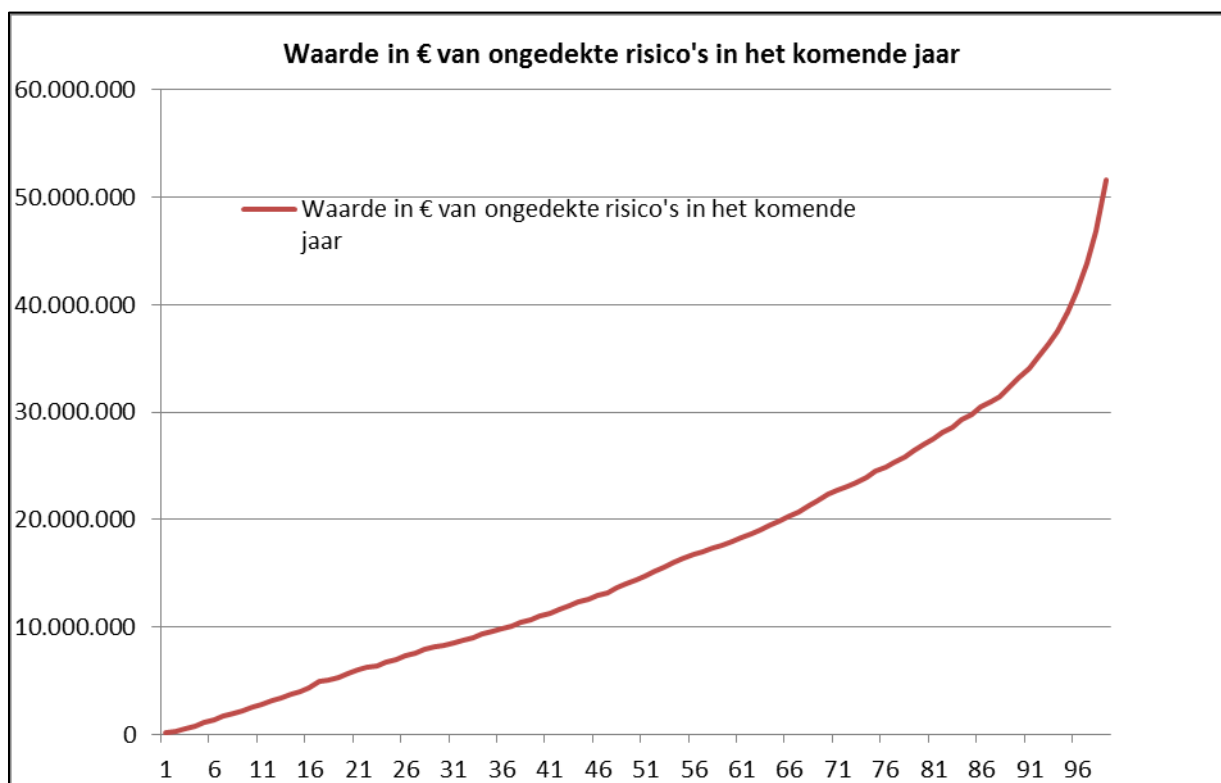
De impact van het risico wordt beperkt door de dividendinkomsten voorzichtig te ramen. Daarnaast vinden jaarlijks diverse overleggen met de deelnemingen plaats waarin mogelijke risico's binnen de bedrijfsvoering worden besproken en eventueel maatregelen kunnen worden genomen. Tenslotte kan in bepaalde gevallen worden gekozen voor een dividenduitkering uit in het verleden behaalde winsten.

Wat heeft het gekost?

In het onderdeel 'Wat heeft het gekost' zal de beschikbare weerstandscapaciteit geconfronteerd worden met de uitkomst van de simulatie van de hiervoor genoemde risico's. Het quotiënt van beide bedragen wordt het weerstandsvermogen genoemd. Bij de Jaarrekening 2016 zijn de berekeningen gedaan met 30 geïnventariseerde risico's. De totale bruto omvang van deze risico's bedraagt € 150.730.000.

Berekende hoogte van de ongedekte risico's voor 1 jaar: € 51.630.000

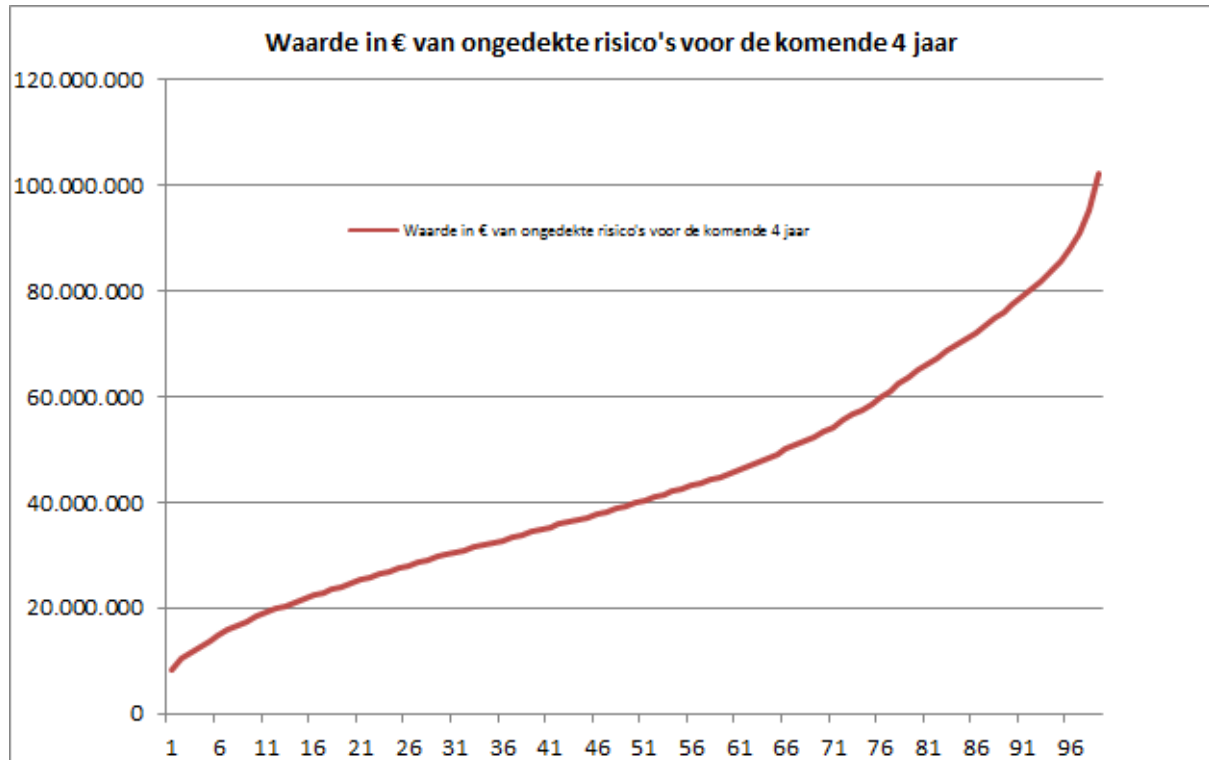
Op basis van de methode waarbij 10.000 keer wordt gesimuleerd of een risico al dan niet voorkomt, is berekend dat het risico € 51.630.000 bedraagt. Dit betekent dat met 99% zekerheid gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. De verdeling van de bedragen over de percentielen¹ ziet er grafisch als volgt uit:

¹ In de statistiek is een percentiel van een dataset één van de in principe 99 punten die de geordende dataset in 100 delen van gelijke grootte verdelen. Het 95e percentiel is bijvoorbeeld een getal zodanig dat 95% van de data kleiner is of eraan gelijk en 5% groter is of eraan gelijk.

Berekende hoogte van de ongedekte risico's voor 4 jaar: € 102.234.000

Op basis van de methode waarbij 10.000 keer wordt gesimuleerd of een risico al dan niet voorkomt, is berekend dat het risico € 102.234.000 bedraagt. Dit betekent dat met 99% zekerheid gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. De verdeling van de bedragen over de percentielen² ziet er grafisch als volgt uit:

Toelichting: Op de horizontale as staan de percentielen. Op de verticale as staan de bijbehorende bedragen. In 50% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 39,79 miljoen of lager. In 99% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 102,23 miljoen of lager.

4. Berekende weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Bij weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele weerstandscapaciteit en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit is de capaciteit, die eenmalig kan worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en is de som van:

- Algemene reserve;
- Post onvoorzien voor het betreffende boekjaar;
- Stille reserves.

De algemene reserve is een nu vrij beschikbare reserve. Stille reserves bestaan uit het verschil tussen de verkoopwaarde van activa en de waarde waarvoor deze activa op de balans staan. In de berekening van de weerstandscapaciteit worden stille reserves niet meegenomen, tenzij er een concrete intentie is betreffende activa binnen één jaar te verkopen.

De structurele weerstandscapaciteit is de capaciteit, die terugkerend kan worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en bestaat uit:

² In de statistiek is een percentiel van een dataset één van de in principe 99 punten die de geordende dataset in 100 delen van gelijke grootte verdelen. Het 95e percentiel is bijvoorbeeld een getal zodanig dat 95% van de data kleiner is of eraan gelijk en 5% groter is of eraan gelijk.

- Onbenutte belastingcapaciteit;
- Post onvoorzien in de jaren na het komende jaar;
- Begrotingsruimte.

De totale weerstandscapaciteit is de som van de incidentele weerstandscapaciteit en de structurele weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Rekening 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019	Totaal
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	83,46				83,46
Onvoorzien	0,10				0,10
Totaal incidentele capaciteit	83,56	-	-	-	83,56
Structurele capaciteit					
Onbenutte belastingcapaciteit		126,50	126,50	126,50	379,50
Onvoorzien		0,10	0,10	0,10	0,30
Meerjarenbegrotingsruimte		2,31	-	0,50	2,80
Totale structurele capaciteit	-	128,91	126,60	127,10	382,60
Totale weerstandscapaciteit					466,17

De Algemene reserve bestaat uit het saldo van de reserve ultimo 2016 (ad € 101,98 miljoen) gecorrigeerd voor de reeds geraamde onttrekkingen uit de Kaderbrief 2017 en de UI-posten van de Laatste Begrotingswijziging 2016.

Uit het bovenstaande overzicht blijkt dat de totale incidentele capaciteit € 83,56 miljoen bedraagt. De totale weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel) bedraagt € 466,17 miljoen.

Het beleid over de aanwending van de weerstandscapaciteit

Wanneer risico's zich daadwerkelijk voordoen zal er financiële schade zijn voor de provincie. In een dergelijk geval wordt de financiële positie van de provincie aangetast en kan het voorkomen dat er maatregelen moeten worden getroffen om de financiële positie op termijn weer op peil te brengen.

Het volgende is van toepassing met betrekking tot het aanwenden van de weerstandscapaciteit als een risico zich voordoet:

Wij informeren Provinciale Staten over het zich voordoen van de risico's, inclusief de achtergronden;

Wij stellen voor het risicobedrag ten laste van de algemene reserve te brengen, wanneer geen andere dekkingsmogelijkheden voorhanden zijn;

Indien de algemene reserve hierdoor niet meer toereikend is, formuleren wij een bezuinigingsvoorstel;

De weerstandscapaciteit dient daarna weer op peil te worden gebracht, indien deze zodanig aangetast is dat deze niet langer aan de norm voldoet. In dat geval voegen wij bij het voorstel aan Provinciale Staten een voorstel voor een herstelplan om dit mogelijk te maken.

5. Berekening van het weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het kengetal dat uitdrukt in welke mate de provincie in staat is om met zijn financiële reserves de ongedekte risico's op te vangen. Met ingang van de Kadernota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2017-2020 wordt het weerstandsvermogen berekend voor zowel het totale weerstandsvermogen als het incidentele weerstandsvermogen.

Het totale weerstandsvermogen wordt berekend als de totale weerstandscapaciteit gedeeld door de hoogte van de ongedekte risico's over een periode van vier jaar. Met andere woorden, indien het totale weerstandsvermogen hoger dan wel lager is dan 1, dan is de totale

weerstandscapaciteit groter respectievelijk kleiner dan de hoogte van de ongedekte risico's over een periode van vier jaar. In relatie tot de risicobereidheid, die immers in de hoogte van de ongedekte risico's is besloten, betekent dit het volgende. Indien het totale weerstandsvermogen hoger dan wel lager is dan 1, dan is de kans dat de totale weerstandscapaciteit toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen over een periode van vier jaar hoger respectievelijk lager dan 99%.

Het incidentele weerstandsvermogen wordt berekend als incidentele weerstandscapaciteit gedeeld door de hoogte van de ongedekte risico's over een periode van één jaar.

Incidenteel weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Rekening	Raming	Raming	Raming	Totaal
	2016	2017	2018	2019	
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	83,46				83,46
Onvoorzien	0,10				0,10
Totaal incidentele capaciteit	83,56	-	-	-	83,56
Berekende risico's voor 1 jaar					51,63
Kengetal Weerstandsvermogen voor 1 jaar					1,6

Totale weerstandsvermogen

<i>Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)</i>	Rekening	Raming	Raming	Raming	Totaal
	2016	2017	2018	2019	
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	83,46				83,46
Onvoorzien	0,10				0,10
Totaal incidentele capaciteit	83,56	-	-	-	83,56
Structurele capaciteit					
Onbenutte belastingcapaciteit		126,50	126,50	126,50	379,50
Onvoorzien		0,10	0,10	0,10	0,30
Meerjarenbegrotingsruimte		2,31	-	0,50	2,80
Totale structurele capaciteit	-	128,91	126,60	127,10	382,60
Totale weerstandscapaciteit					466,17
Berekende risico's voor 4 jaar					102,23
Kengetal Weerstandsvermogen voor 4 jaar					4,6

Uit bovenstaande blijkt dat de berekende weerstandscapaciteit op basis van de incidentele capaciteit 1,6 bedraagt (was 1,6 bij begroting 2017). Voor een periode van 4 jaar bedraagt de weerstandscapaciteit 4,6 (was 4,6 bij begroting 2017). In beide gevallen is de uitkomst groter dan 1. Dit betekent dat in beide gevallen de totale weerstandscapaciteit groter is dan de hoogte van de ongedekte risico's.

Conclusies

Bij de jaarstukken 2016 zijn in totaal 30 risico's geïnventariseerd met een totale bruto omvang van € 150.730.095. Het berekende risicobedrag (na simulatie) voor het komende jaar bedraagt € 51,63 miljoen. Het berekende risicobedrag voor de komende 4 jaar bedraagt € 102,23 miljoen.

De incidentele weerstandscapaciteit bij de jaarstukken 2016 bedraagt € 83,56 miljoen. Het weerstandsvermogen voor 1 jaar komt dan uit op 1,6.

De totale weerstandscapaciteit bedraagt € 466,17 miljoen. Het weerstandsvermogen voor een periode van 4 jaar komt dan uit op 4,6.

Beide berekende quotiënten zijn groter dan 1 en dus kan met een zekerheid van 99% geconcludeerd worden dat de berekende weerstandscapaciteit toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen.

6. Kengetallen financiële positie

Met ingang van de begroting 2016 is in het Bbv voorgeschreven dat in deze paragraaf een set van vijf verplichte financiële kengetallen opgenomen. Naast de set van kengetallen wordt een

beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van de provincie. De zes kengetallen zijn:

1. Netto schuldquote;
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
3. De solvabiliteitsratio;
4. Kengetal grondexploitatie;
5. Structurele exploitatieruimte;
6. Opcen (zie hiervoor de paragraaf Provinciale heffingen).

1 berekening netto schuldquote (bedragen in € miljoenen)

BBV stelt dat: De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en afschrijvingen op de exploitatie.

	Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2015	Begroting 2016	rekening 2016
A	Vaste schulden (art. 46 BBV)	-	-	-
B	Netto vlottende schuld (art. 48 BBV)	53,0	52,7	55,4
C	Overlopende passiva (art. 49 BBV)	331,9	252,9	220,9
D	Financiële activa (art. 36 lid d, e en f)	2,5	2,5	2,5
E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39 BBV)	800,4	617,5	750,9
F	Liquide middelen (art. 40 BBV)	0,3	0,3	0,95
G	Overlopende activa (art. 40a BBV)	2,1	2,3	3,47
H	Totale baten (exclusief reserves (art 17 lid c)	477,1	556,6	598,7
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H* 100%	-88.1%	-57,0%	-80,4%

Toelichting:

Een negatieve schuldquote geeft aan dat per saldo sprake is van een overschot aan middelen. Op dit moment is hiervan sprake bij de provincie. Het saldo van het overschot (A+B+C-D-E-F-G) bij de Rekening 2015 bedroeg € 420,4 miljoen. Bij de Begroting 2016 is dat berekend op € 317 miljoen. Bij de rekening is dat € 481,5 miljoen.

De negatieve schuldquote wordt deels bepaald vanwege het feit dat de provincie op dit moment nog geen geld hoeft te lenen om projecten uit te kunnen voeren (zie regel A in bovenstaande tabel). Dit wordt veroorzaakt doordat op dit moment de provincie zelf nog voldoende middelen heeft (in reserves) om deze projecten uit te kunnen voeren.

2 berekening gecorrigeerde netto schuldquote (bedragen in € miljoenen)

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto

schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

	Bij begroting ultimo jaar	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
A	Vaste schulden (art. 46 BBV)	-	-	-
B	Netto vlottende schuld (art. 48 BBV)	53,0	52,7	55,4
C	Overlopende passiva (art. 49 BBV)	331,9	252,9	220,9
D	Financiële activa (art. 36 lid b, c, d e en f)	57,2	53,0	38,4
E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39 BBV)	800,4	617,5	750,9
F	Liquide middelen (art. 40 BBV)	0,3	0,3	0,95
G	Overlopende activa (art. 40a BBV)	2,1	2,4	3,47
H	Totale baten (exclusief reserves (art 17 lid c)	477,1	556,6	598,7
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H* 100%	-99,6%	-66,0%	-86,4%

Toelichting:

Zie voor opmerkingen hetgeen onder 1 is gemeld. Zoals hierboven is vermeld zit het verschil in het feit dat bij deze berekening tevens de verstrekte leningen zijn meegenomen. Het verschil met 1 is zichtbaar op regel D. Logischerwijze wordt het overschot aan middelen groter als de verstrekte leningen ook meegenomen worden in de berekening.

3 Solvabiliteitsratio (bedragen in € miljoenen)

3 Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

	Bij begroting ultimo jaar	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
A	Eigen Vermogen (art. 42 BBV)	816,5	757,4	926,8
B	Balanstotaal	1.399,0	1.224,6	1.377,2
	Solvabiliteit A/B* 100%	58,4%	61,8%	67,3%

Toelichting:

Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe hoger de weerbaarheid van de provincie. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie over de financiële positie van de provincie.

Kijkend naar de samenstelling van het vreemd vermogen (cq de financiële verplichtingen), valt af te leiden dat dit met name bestaat uit voorzieningen en overlopende passiva. Voor de gevormde voorzieningen is de last reeds genomen. Hiervoor zal dus geen aanspraak meer gemaakt hoeven worden op de reserves. De overlopende passiva bestaan met name uit vooruit ontvangen bedragen welke nog tot besteding moeten komen. Ook hiervoor geldt dat hiervoor geen

aanspraak gemaakt hoeft te worden op het eigen vermogen. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat het berekende ratio ruim voldoende is om aan de financiële verplichtingen te voldoen. Zoals onder 1- en in de paragraaf financiering vermeld, hoeft de provincie in de komende jaren nog geen vreemd vermogen aan te trekken. Ook dit zorgt ervoor dat de hier genoemde solvabiliteitsratio's ruim voldoende zijn.

4 Grondexploitatie (bedragen in € miljoenen)

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Jaarlijks dient een getrouwe waardering te worden opgenomen in de jaarstukken.

	Bij begroting ultimo jaar	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (art. 38 lid a punt 1)	45,5	-	-
B	Bouwgronden in exploitatie (art. 38 lid b)	-	-	-
C	Totale baten (exclusief reserves (art 17 lid c))	477,1	556,6	598,7
	Grondexploitatie (A+B)/C*100%	9,5%	0,0%	0,0%

Toelichting:

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie niet over in exploitatie genomen gronden beschikt, hetgeen past bij het grondbeleid van de provincie. Door de wijzigingen van het BBV vallen de niet in exploitatie genomen gronden met ingang van 2016 niet langer onder de grondexploitatie maar worden ze gerubriceerd onder de materiële vaste activa. Hierdoor verandert dit kengetal voor 2016 en verder.

5 Structurele exploitatieruimte (bedragen in € miljoenen)

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en eigen belastinginkomsten (motorrijtuigenbelasting). Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	Bij begroting ultimo jaar	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
A	Totale structurele lasten	371,9	368,9	357,4
B	Totale structurele baten	465,6	530,5	558,3
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	50,5	134,1	155,8
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	2,7	3,7	3,1
E	Totale baten	427,3	556,6	598,7
	Structurele exploitatieruimte (B-A)+(D-C)/(E)*100%	10,7%	5,6%	8,2%

Toelichting:

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Daarnaast bevorderen hogere structurele baten de wendbaarheid (flexibiliteit) van de begroting. Voor Noord-Holland is in alle jaren sprake van een positief percentage. Voor een nadere toelichting zie 5.4 in deze jaarrekening.

6 Belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) en uit te drukken in een percentage.

	Begroting 2016	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
A	Aantal opcenten MRB	67,9	67,9	67,9
B	Landelijk gemiddelde opcenten in jaar er voor	81,3	80,4	80,4
	Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar er voor (A/B) x 100%	83,5%	84,5%	84,5%

Toelichting:

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie Noord-Holland onder het landelijk gemiddelde zit qua heffen van opcenten. Dit is ook logisch omdat de provincie het laagste opcenten percentage heeft van alle provincies. Dit zorgt ervoor dat er nog voldoende capaciteit is om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de jaarrekening 2016 is de onbenutte belastingcapaciteit berekend op € 122 miljoen.

Conclusie en samenvatting

	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
1. Netto schuldquote	-88,1%	-57,0%	-80,4%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-89,4%	-66,0%	-86,4%
3. Solvabiliteitsratio	58,4%	61,8%	67,3%
4. Grondexploitatie	9,5%	0,0%	0,0%
5. Structurele exploitatieruimte	9,7%	5,6%	8,2%
6. Belastingcapaciteit	83,5%	84,5%	84,5%

In bovenstaande tabellen is op basis van een aantal kengetallen getracht om een inzicht te geven in de financiële positie van de provincie. Voor een beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of een provincie over voldoende structurele baten beschikt, en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten.

Voor de provincie Noord-Holland geldt dat de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit resulteert in een structurele exploitatieruimte 2016 van 8,2%.

Het percentage opcenten van Noord-Holland (67,9) ligt onder het gemiddelde van alle 12 provincies (80,4). In 2015 kwam dit percentage uit op 81,3. Noord-Holland hanteert het laagste opcenten percentage van alle provincies. Dit resulteert in een onbenutte belastingcapaciteit van over 2016 van € 122 miljoen. Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de begroting van de provincie voldoende wendbaar en flexibel is.

De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. Voor beide schuldquoten geldt dat er sprake is van een overschot aan middelen. Dit wordt voor een deel verklaard vanwege het feit dat de provincie op dit moment nog geen leningen hoeft af te sluiten voor het uitvoeren van projecten.

Het solvabiliteitsratio over 2016 bedraagt 67,3%. Omdat de financiële verplichtingen met name bestaan uit voorzieningen (waarvoor de last al in de exploitatie is genomen) en vooruit ontvangen bedragen, is op basis van deze berekening de kans zeer klein dat de provincie niet aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. Wat betreft de grondexploitatie kan gezegd worden dat Noord-Holland geen actieve grondexploitatie kent. De niet in exploitatie genomen gronden bestaan voornamelijk uit Crailo en Distriport. Beide posities zijn opgenomen in de risicoparagraaf met betrekking tot het waarderingsrisico. Uit de berekening van het weerstandsvermogen is gebleken dat als deze risico's zich voordoen er voldoende capaciteit is om de risico's af te dekken. Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat op basis van de huidige cijfers de financiële situatie van de provincie als goed tot zeer goed omschreven kan worden.

5.1 Totaaloverzicht per programma van baten en lasten

Baten en lasten per programma exclusief mutaties reserves (x 1.000 euro)

Nr	Programma	LASTEN			BATEN			SALDO
		Ontwerp Begroting 0	Actuele begroting 0	Gerealiseerd 0	Ontwerp Begroting 0	Actuele begroting 0	Gerealiseerd 0	Saldo rekening 0
1	Openbaar Bestuur	35.087	43.360	35.526	414	1.264	1.134	34.392
2	Bereikbaarheid	282.106	330.737	273.719	43.908	100.945	98.875	174.845
3	Water	12.706	14.410	13.065	985	1.073	1.034	12.031
4	Milieu	23.944	31.112	27.426	3.882	6.573	20.461	6.965
5	Ruimte	49.055	52.539	42.567	21.379	26.483	26.852	15.714
6	Groen	106.478	84.993	71.121	12.519	12.818	11.245	59.877
7	Cultuur en Welzijn	23.025	27.333	22.512	0	90	90	22.422
8	Financiën	2.161	4.754	2.553	404.137	425.393	439.054	-436.501
Saldo van baten en lasten		534.563	589.238	488.489	487.224	574.639	598.745	-110.255

Toelichting op tabel baten en lasten per programma

De analyse van afwijkingen is te vinden in de programmaverantwoording en hier niet dubbel opgenomen. In die zin vormen die onderdelen van de programmaverantwoording, die de verschillen verklaren tussen begrote en werkelijke baten en lasten op programmaniveau een onderdeel van deze jaarrekening.

Mutaties reserves per programma (x 1.000 euro)

Nr	Programma	LASTEN			BATEN			SALDO
		Ontwerp Begroting	Actuele begroting	Gerealiseerd	Ontwerp Begroting	Actuele begroting	Gerealiseerd	Saldo rekening
1	Openbaar Bestuur		0	0	152	8.683	6.722	-6.722
2	Bereikbaarheid	122.336	127.250	136.787	100.269	64.534	56.025	80.762
3	Water	794	11.066	11.065		200	162	10.904
5	Ruimte	7.408	7.408	8.316	9.468	12.388	10.721	-2.405
6	Groen	16.197	24.386	25.716	47.043	28.625	19.074	6.643
8	Financiën	8.357	33.276	37.811	45.498	108.983	60.919	-23.108
Totaal mutaties reserves		155.091	203.386	219.696	202.430	223.413	153.622	66.074
Resultaat		689.654	792.624	708.186	689.654	798.051	752.367	-44.181

Toelichting mutaties reserves per programma

De analyse van afwijkingen is te vinden in de programmaverantwoording en hier niet dubbel opgenomen. In die zin vormen die onderdelen van de programmaverantwoording, die de verschillen verklaren tussen begrote en werkelijke baten en lasten op programmaniveau een onderdeel van deze jaarrekening.

5.5 Specificatie van incidentele en structurele baten en lasten (art. 28c en d)

Incidentele en structurele baten, lasten en mutaties reserves

2016	Programma	Eindtotaal	Incidenteel	Structureel
Totaal Exploitatie		-110.255.166	90.653.763	-200.908.928
<i>Baten</i>		<i>-598.744.659</i>	<i>-40.450.195</i>	<i>-558.294.464</i>
	1 Openbaar Bestuur	-1.133.969	-31.856	-1.102.113
	2 Bereikbaarheid	-98.874.679	-12.436.426	-86.438.253
	3 Water	-1.034.368	-26.731	-1.007.637
	4 Milieu	-20.460.642	-14.732.044	-5.728.598
	5 Ruimte	-26.852.489	-759.230	-26.093.259
	6 Groen	-11.244.541	-2.474.844	-8.769.697
	7 Cultuur en Welzijn	-89.889		-89.889
	8 Financiën	-439.054.082	-9.989.064	-429.065.019
<i>Lasten</i>		<i>488.489.493</i>	<i>131.103.957</i>	<i>357.385.536</i>
	1 Openbaar Bestuur	35.525.563	7.586.087	27.939.475
	2 Bereikbaarheid	273.719.250	75.779.448	197.939.803
	3 Water	13.065.456	4.604.027	8.461.429
	4 Milieu	27.426.115	2.546.025	24.880.090
	5 Ruimte	42.566.516	10.597.011	31.969.505
	6 Groen	71.121.328	20.336.659	50.784.669
	7 Cultuur en Welzijn	22.512.365	10.843.187	11.669.178
	8 Financiën	2.552.901	-1.188.486	3.741.388
Totaal Reserves		66.074.210	-86.564.156	152.638.366
<i>Baten</i>		<i>-153.621.845</i>	<i>-150.489.168</i>	<i>-3.132.677</i>
	1 Openbaar Bestuur	-6.721.569	-6.721.569	0
	2 Bereikbaarheid	-56.024.890	-56.024.890	0
	3 Water	-161.607	-161.607	0
	5 Ruimte	-10.720.963	-10.720.963	0
	6 Groen	-19.073.646	-19.073.646	0
	8 Financiën	-60.919.170	-57.786.493	-3.132.677
<i>Lasten</i>		<i>219.696.055</i>	<i>63.925.012</i>	<i>155.771.043</i>
	2 Bereikbaarheid	136.787.176	14.786.913	122.000.263
	3 Water	11.065.403	11.065.403	0
	5 Ruimte	8.315.932	8.315.932	0
	6 Groen	25.716.161	1.366.378	24.349.783
	8 Financiën	37.811.383	28.390.386	9.420.997
Eindtotaal		-44.180.956	4.089.607	-48.270.563

Limitatief overzicht van incidentele baten en lasten

OD	Subproduct omschrijving	Incidentele baten	Incidentele lasten	Totaal
1.1.1	Afrek.versch.vrg.jrn	20.876	124.453	145.329
1.1.1	Burgerparticipatie	0	37.314	37.314
1.1.1	Evenement 5 mei viering	0	12.929	12.929
1.2.1	Veiligheidsbeleid en crisismanagement	-54.388	0	-54.388
1.2.2	afrekeningsversch vroegere dienstjaren	1.656	0	1.656
1.3.1	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-57.509	-57.509
1.3.2	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-3.052	-3.052
1.3.2	Afrek.verschillen vr.jrn.	0	-3.044	-3.044
1.3.2	Clusterregeling Europese projecten	0	753.428	753.428
1.3.2	Resv. cofinanciering Europese projecten	-6.721.569	0	-6.721.569
1.3.2	Resv. Europese projecten	0	6.721.569	6.721.569
2.1.1	Afrek.versch.vrg.jrn	83.046	-136.487	-53.442
2.1.1	Resv. EXIN-H projecten Verkeersmanagemen	0	51.770	51.770
2.1.2	Afrek.versch.vrg.jrn	42.760	-672.252	-629.493
2.1.2	Nagekomen kosten afgesloten projecten	-38.579	16.480	-22.099
2.1.2	Projecten v. derden (wegen)	-5.802.818	5.838.229	35.410
2.1.2	Resv. EXIN-H projecten Weginfrastructuur	0	50.000	50.000
2.1.2	Resv. Groot Onderh. Wegen en Vaarwegen	-1.191.971	0	-1.191.971
2.1.2	Resv. TWIN-H projecten Weginfrastructuur	-500.000	3.387.666	2.887.666
2.1.2	Resv. Westfrisiaweg (N23)	-32.260.000	32.260.000	0
2.1.2	Resv. Zuidas en Zeepoort	0	13.795.000	13.795.000
2.1.2	Revisiewerkzaamheden	0	75.468	75.468
2.1.3	Resv. EXIN-H projecten OV PNH	0	1.867.128	1.867.128
2.1.3	Resv. OV B&U	0	112.285	112.285
2.1.3	Zijtakken Zuid Tangent	-3.952.017	3.879.762	-72.255
2.1.4	Afrek.versch.vrg.jrn	0	71.474	71.474
2.1.4	Projecten v.derden (Brug Muiden)	-2.326	2.273	-53
2.1.4	Resv. groot onderhoud vaarwegen	0	25.000	25.000
2.1.4	Resv. Gr.onderh.weg/vaarw.(VIK-werken)	0	1.166.971	1.166.971
2.2.1	Afrek.versch.vrg.jrn	121	11.613	11.734
2.2.1	Ov. activiteiten mob.management (BDU)	0	17.000	17.000
2.2.1	Resv. EXIN-H project IBP Hilversum	0	625.232	625.232
2.2.1	Resv. fietsinfrastructuur	4.953.339	-4.052.126	901.213
2.2.1	Resv. Fietsinfrastructuur (opdr.)	0	90.700	90.700
2.2.1	Resv. Infrastructuur	-14.465.559	0	-14.465.559
2.2.1	Resv. Infrastructuur (algemeen)	0	33.558	33.558
2.2.1	Resv. Infrastructuur (Gedragsbeïnvloed.)	0	1.387.215	1.387.215
2.2.1	Resv. Infrastructuur (subsidies)	0	12.512.783	12.512.783
2.2.1	Resv. Infrastructuur Beter Benutten B&U	0	532.003	532.003
2.2.1	Subsidies UvR Wayfinding (SRA)	7.267	-7.267	0
2.3.1	Resv. Openb. Vervoer projecten	-39.375	588.444	549.069
2.3.1	Resv. OV subsidies (OD 2.3.1)	0	0	0

2.3.2	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-91.259	-91.259
2.3.2	Resv. AP2010 Project OV G + V	0	0	0
2.3.2	Resv. EXIN-H OV Projecten	0	-1.360.555	-1.360.555
2.3.2	Resv. EXIN-H Progr. kosten projecten OV	0	887.401	887.401
2.3.2	Resv. Openbaar Vervoer projecten	-13.060.698	0	-13.060.698
2.3.2	Resv. OV projecten	0	2.006.969	2.006.969
2.3.2	Resv. TWIN-H projecten OV-infrastructuur	-2.234.505	15.166.038	12.931.533
2.3.2	Subsidies voorzieningen OV	0	427.848	427.848
3.1.2	Resv. AP2010 programma Kustvisie	0	4.701.235	4.701.235
3.1.2	Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterk	0	8.976.872	8.976.872
3.1.2	Resv. TWIN-H programma Kustvisie	0	143.669	143.669
3.1.2	Rijksmiddelen planstudie kustvisie	-2.296	2.296	0
3.2.1	Resv. TWIN-H Integrale waterprojecten	0	-387.436	-387.436
3.2.1	Resv. Waterrecreatie	-186.607	2.250.138	2.063.531
3.2.2	Afrek.versch.vrg.jrn	564	-37.345	-36.780
3.2.2	Resv. ILG (Verdrogingsbestrijding)	0	20.000	20.000
4.1.1	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-71.000	-71.000
4.1.2	Afrek.versch.vrg.jrn	50.606	-382.218	-331.612
4.1.2	Bestuurlijke strafbeschikking	-285.789	0	-285.789
4.1.2	Uitvoering bodembeheertaken	0	576.800	576.800
4.1.2	Uitvoering bodemsaneringswerken	-14.065.589		-14.065.589
4.2.1	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-137.174	-137.174
4.2.1	Duurzame energie projecten (subs)	0	173.182	173.182
4.2.1	Resv. AP2010 DE projecten	0	200.000	200.000
4.2.1	Resv. EXIN-H Progr.kosten proj.Duurz.ene	0	7.500	7.500
4.2.1	Resv. EXIN-H Projecten Duurzame energie	0	834.512	834.512
4.2.1	Resv. TWIN-H projecten Duurzame Energie	0	857.169	857.169
4.2.1	Resv. Werkgelegenh.en economie	0	487.254	487.254
4.2.1	Rijksbijdrage Leren voor Duurz.Ontwikkel	-431.272	0	-431.272
5.1.1	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-58.648	-58.648
5.1.1	Beleidsuitvoering wonen/invest. (N)	-437.350	0	-437.350
5.1.1	Resv. AP 2010 Prov Woonvisie 2010-2020	0	937.170	937.170
5.1.1	Resv. stedelijke vernieuwing	687.418	-687.418	0
5.1.1	Stedelijke vernieuwing	0	63.972	63.972
5.1.2	Afrek.versch.vrg.jrn	14.961	-5.047	9.914
5.1.2	Resv. Kwaliteitsfonds Bloemendalerpolder	0	1.000.000	1.000.000
5.1.2	Resv. Tijdelijk beheer gronden	-1.198.713	899.794	-298.919
5.1.2	Resv. UNA ISV voorbereidingsk.Task Force	0	17.205	17.205
5.1.2	Resv. Werkgelegenh.en economie	0	200.000	200.000
5.1.2	Ruimtelijke kwaliteit	0	144.479	144.479
5.2.1	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-181.027	-181.027
5.2.1	Arbeidsmarkt	0	109.000	109.000
5.2.1	Resv. TWIN-H projecten A&O-beleid	0	-43.550	-43.550
5.2.1	Resv. Werkgelegenh. en economie	0	1.960.000	1.960.000
5.2.1	Resv. Werkgelegenheid en economie	-3.947.254	4.478.871	531.617

5.2.1	Sluis en Haven Informaite Punt (SHIP)	-336.841	0	-336.841
5.2.1	Sluis en Haven Informatie Punt (SHIP)	0	336.841	336.841
5.2.1	Subsidies Arbeidsmarkt	0	78.350	78.350
5.2.1	Subsidies optimaal vestigingsklimaat	0	407.297	407.297
5.2.1	Vliegveld de Kooy	0	1.100.000	1.100.000
5.2.2	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-1.602.071	-1.602.071
5.2.2	Resv. AP2010 Projecten HIRB Light	0	-196.439	-196.439
5.2.2	Resv. Duurzame Zeehavens	-3.338.137	3.338.137	0
5.2.2	Resv. herstr.bedrijfsterreinen	0	2.843.755	2.843.755
5.2.2	Resv. Herstructurering bedrijventerrei	-2.843.755	0	-2.843.755
5.2.3	Resv. Ontwikkeling havencomplexen	0	1.837.061	1.837.061
5.2.3	Resv. Programma Water als Econ. Drager	0	1.000.000	1.000.000
5.2.3	Resv. Werkgelegenh.en economie	0	900.000	900.000
5.2.4	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-48.884	-48.884
5.2.4	Resv. Europ.proj. Landbouwsubsidies	0	80.522	80.522
5.2.4	Resv. Europese proj. Landbouwsubsidies	-80.522	0	-80.522
5.2.4	Resv. TWIN-H Greenport-Aalsmeer	0	3.572	3.572
6.1.1	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-645.958	-645.958
6.1.1	Apparaatskosten CZ/SI 5.4.1	0	97.460	97.460
6.1.1	Projecten v.derden (Natuurbrug Zandpoort	-60.369	60.369	0
6.1.1	Resv. Groen	-15.820.472	0	-15.820.472
6.1.1	Resv. Groen (kasraming B&U)	-68.050	1.842.802	1.774.752
6.1.1	Resv. Groen (kasraming Beleid)	-1.929.504	3.351.635	1.422.130
6.1.1	Resv. Groen (kasraming Concernzaken)	0	10.173.141	10.173.141
6.1.1	Resv. Groene Uitweg	-3.001.707	366.378	-2.635.329
6.1.1	Resv. Groene Uitweg (kasraming B&U)	-366.378	1.721.869	1.355.491
6.1.1	Resv. Groene Uitweg (kasraming CZ)	0	1.279.838	1.279.838
6.1.1	Resv. TWIN-H Groene projecten	0	1.912.239	1.912.239
6.1.1	Resv. UNA Projecten groen	-30.490	15.490	-15.000
6.2.1	Afrek.versch.vrg.jrn	0	35.210	35.210
6.2.1	Resv. cofinanciering Waddenzee	-251.467	1.251.467	1.000.000
6.3.1	Afrek.versch.vrg.jrn	-20.052	-56.892	-76.944
6.3.1	Nationale parken (sub)	0	297.989	297.989
7.1.2	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-446.060	-446.060
7.1.2	Resv. EXIN-H Progr. kosten Welz. (Sport)	0	17.350	17.350
7.2.1	Afrek.versch.vrg.jrn.	0	-53.172	-53.172
7.2.1	Resv. EXIN-H Progr.proj.Cultuurhistorie	0	75.648	75.648
7.2.1	Resv. ILG Stelling van Amsterdam	0	200.000	200.000
7.2.1	Resv. Monumenten subs	0	9.920.963	9.920.963
7.2.1	Resv. TWIN-H projecten Cultuurhistorie	0	641.975	641.975
7.2.1	Resv. Werkgelegenh.en economie	0	400.000	400.000
7.2.2	Resv. Monumenten	0	86.483	86.483
8.1.1	Afrek.versch. vrg.jrn.	-120.889	0	-120.889
8.1.1	Afrek.versch.vrg.jrn	1	-1.075.090	-1.075.089
8.1.1	Resultaat op uitzettingen<1 jaar	-320.979	9.408	-311.571

8.1.1	Resultaat op verkoop aandelen	0	9.219	9.219
8.1.1	Schades aan prov.eigendommen	-46.089	41.631	-4.458
8.1.1	Voorziening Risico's	-9.500.000	0	-9.500.000
8.1.2	Algemene Reserve	-9.582.060	18.521.362	8.939.302
8.1.2	Resv. ILG	-2.220.000	0	-2.220.000
8.1.2	Resv. Actieprogramma 2010	-10.367.839	1.166.175	-9.201.664
8.1.2	Resv. Bedrijfsvoering	-14.229	0	-14.229
8.1.2	Resv. EXIN-H	-3.055.985	0	-3.055.985
8.1.2	Resv. GO-gelden	-8.690	4.068.000	4.059.310
8.1.2	Resv. monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	-10.007.446	0	-10.007.446
8.1.2	Resv. Organisatieveranderingen	-868.767	0	-868.767
8.1.2	Resv. TWIN-H	-21.628.783	3.717.359	-17.911.424
8.1.2	Resv. UNA	-32.695	30.490	-2.205
8.1.2	Resv.Vervanging ICT-apparatuur	0	887.000	887.000
8.2.1	Afrek.versch.vrg.jrn	0	-122.202	-122.202
8.2.1	Beleidskader Jeugdzorg (N)	-1.107	1.107	0
8.2.1	Resv. TWIN-H projecten Jeugdzorg	0	-52.560	-52.560

Toelichting incidentele baten

Bij het opmaken van de jaarrekening 2016 is een fout geconstateerd met betrekking tot een deel van de voorziening bodemsanering welke impact heeft op de samenstelling en grootte van het vermogen 2015. In overeenstemming met de voorschriften in het BBV is deze fout gecorrigeerd in het resultaat 2016.

Onder de incidentele baten is een eenmalig voordeel gepresenteerd ter hoogte van €14.065.000 uit hoofde van de "Uitvoering Bodemsaneringswerken". Deze incidentele bate vloeit grotendeels voort uit de vrijval van de voorziening bodemsanering. Reden hiervoor is dat de ontvangen uitkering in het provinciefonds voor bodemsanering niet middels de voorziening opgenomen had mogen worden maar via de algemene reserve moet worden verwerkt omdat hiervoor vanuit juridisch oogpunt nog geen verplichtingen voor zijn aangegaan. Deze correctie betreft een correctie op het verleden voor een bedrag van € 14.525.000. Dit bedrag in combinatie met de mutaties 2016 leidt tot het eenmalige voordeel ter hoogte van € 14.065.000.

6 Balans en toelichting

6.1 Balans

BALANS

ACTIVA	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
Vaste Activa	622.701.039,64	550.997.757,62
(1) Immateriële vaste activa	0,00	0,00
(2) Materiële vaste activa	465.249.528,85	380.130.756,81
a Investerings met een economisch nut	194.031.335,06	156.573.879,03
b Investerings in de openbare ruimte met een maatschapp	271.218.193,79	223.556.877,78
(3) Financiële vaste activa	157.451.510,79	170.867.000,81
a <i>Kapitaalverstrekingen</i>	<i>119.076.670,52</i>	<i>113.680.344,42</i>
waarvan aan deelnemingen	111.630.418,23	109.648.518,23
waarvan aan overige verbonden partijen	7.446.252,29	4.031.826,19
b <i>Leningen</i>	<i>12.871.095,46</i>	<i>38.115.154,39</i>
waarvan aan openbare lichamen	400.000,00	8.382.803,24
waarvan aan deelnemingen	12.471.095,46	29.732.351,15
c <i>Overige langlopende leningen</i>	<i>23.003.744,81</i>	<i>16.571.502,00</i>
f <i>Overige uitzettingen met rentetypische looptijd > een jaar</i>	<i>2.500.000,00</i>	<i>2.500.000,00</i>
Wlorende Activa	754.458.565,53	848.289.138,11
(4) Voorraden	0,00	45.456.755,66
a Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0,00	45.456.755,66
(5) Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar	750.897.298,93	800.377.893,46
Vorderingen op openbare lichamen	100.480.233,76	92.019.487,09
Uitzettingen s'Rijksschatkist korter dan een jaar	646.862.176,96	702.518.237,75
Overige vorderingen	3.554.888,21	5.840.168,62
(6) Liquide middelen	94.994,94	331.197,89
(7) Overlopende activa	3.466.271,66	2.123.291,10
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	3.466.271,66	2.123.291,10
Totaal	1.377.159.605,17	1.399.286.895,73

BALANS

PASSIVA		31-12-2016	31-12-2015
		€	€
	Vaste passiva	1.100.892.020,94	1.014.386.519,02
(8)	Eigen Vermogen	926.801.280,72	816.546.115,00
	Reserves		
	Waarvan Algemene Reserves	101.979.318,19	86.385.956,17
	Waarvan Bestemmingsreserves	780.641.006,91	723.506.098,81
	Saldo van de rekening van baten en lasten	44.180.955,62	6.654.060,02
(9)	Voorzieningen	174.090.740,22	197.840.404,02
	Vlottende Passiva	276.267.584,23	384.900.376,71
(10)	Netto-vlottende schulden	55.404.588,83	53.012.045,02
(11)	Overlopende passiva	220.862.995,40	331.888.331,69
	Nog te besteden voorschotbedragen op d	209.240.800,15	315.127.630,34
	Overige vooruitontvangen bedragen	11.622.195,25	16.760.701,35
	Totaal	1.377.159.605,17	1.399.286.895,73
(12)	Verstrekke borg- en garantstellingen	64.725.121,00	46.663.599,00

6.2.2 Specificaties met toelichtingen (art. 51 e.v.)

Activa

Toelichting bij de balans	31-12-2016 €	31-12-2015 €
Vaste Activa	622.701.039,64	550.997.757,62
1 Immateriële vaste activa	0,00	0,00
Voor een nadere onderverdeling en verloop van de immateriële vaste activa wordt verwezen naar overzicht 6.2.4		
2 Materiële vaste activa	465.249.528,85	380.130.756,81
De boekwaarde van de materiële vaste activa is toegenomen met bijna € 39,66 mln Hoofdzakelijk als gevolg van de afname boekwaarde gronden en terreinen (11,27 mln), de afname boekwaarde bedrijfsgebouwen (4,73 mln) en de toename van de boekwaarde van de wegen en vaarwegen (€ 47,66 mln). Daarnaast is de voorziening wegens mogelijke waardevermindering van gronden komen te vervallen. <i>*Onder de materiële activa bevinden zich geen gronden welke in erfpacht zijn uitgegeven</i>		
Specificatie:		
a. Investerings met een economisch nut	194.031.335,06	156.573.879,03
b. Investerings in openbare ruimte met een maatschappelijk nut	271.218.193,79	223.556.877,78
Saldo boekwaarde per 1 januari 2016	380.130.756,81	334.854.943,13
Vermeerderingen in 2016	152.321.665,19	186.241.766,23
Verminderings in 2016	54.575.048,71	52.569.724,58
Overheveling vanuit niet in exploitatie genomen gronden	53.456.755,66	0,00
	531.334.128,95	468.526.984,78
Afschrijving in 2016	66.084.600,10	88.396.227,97
Boekwaarde per 31-12-2016	465.249.528,85	380.130.756,81
Voor een nadere onderverdeling van de investeringen met een economisch nut wordt verwezen naar overzicht 6.2.4		
3 Financiële vaste activa	157.451.510,79	170.867.000,81
De afname van de boekwaarde van de financiële vaste activa met bijna € 13,42 mln. is vooral te verklaren door de ontvangst van aflossingen € 27,55 mln. en verstrekking van leningen voor € 8,74 mln. Daarnaast is er in 2016 € 5,41 mln aan extra kapitaal verstrekt.		
Verstreckte overige langlopende geldleningen en uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar:		
Saldo per 1 januari 2016	57.186.656,39	238.777.798,83
Verstrekt/gekocht in 2016	8.743.111,06	9.414.417,15

Afgelost in 2016	-27.545.519,61	-191.005.559,59
Afschrijving wegens oninbaarheid	-9.407,57	0,00
Saldo per 31 december 2016	<u>38.374.840,27</u>	<u>57.186.656,39</u>

Zie voor een nadere specificatie overzicht 6.2.7

<i>a. Kapitaalverstrekkingen</i>	<i>119.076.670,52</i>	<i>113.680.344,42</i>
waarvan aan deelnemingen		
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	1.525.875,00	1.525.875,00
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	11.845,00	11.845,00
Regionale Ontwikkelingsmij. Noordzeekanaalgebied (RON)	2.317.646,16	317.646,16
N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland	6.806.703,24	6.806.703,24
Alliander N.V. (vóór 1-7-2009 NUON N.V.)	62.643.935,00	62.643.935,00
N.V. Afvalzorg Holding	12.600.000,00	12.600.000,00
N.V. Schiphol Ontwikkelingsmaatschappij (SADC)	24.878.151,64	24.878.151,64
Zeehaven IJmuiden N.V.	408.402,19	408.402,19
Recreatie Noord-Holland N.V.	370.000,00	370.000,00
Polanenpark B.V.	7.200,00	7.200,00
Polanenpark C.V.	7.200,00	7.200,00
Ontw.bedr.Noord-Holland Noord NV	26.460,00	26.460,00
ODEN B.V.	18.000,00	18.000,00
Zeestad Beheer B.V.	9.000,00	9.000,00
B.V. Kapitaaldeeln.Wieringerrandmeer	0,00	9.050,00
B.V. Zeggenschap Wieringerrandmeer	0,00	9.050,00
	<u>111.630.418,23</u>	<u>109.648.518,23</u>

waarvan aan overige verbonden partijen

Participatiefonds duurzame energie NH B.V.	5.774.360,65	2.450.000,00
Kapitaaldeelname Life Science Fonds Amsterdam	<u>1.671.891,64</u>	<u>1.581.826,19</u>
	7.446.252,29	4.031.826,19

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar overzicht 6.2.5 (staat van geactiveerde kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen en van bijdragen aan activa in eigendom van derden).

<i>b. Leningen</i>	<i>12.871.095,46</i>	<i>38.115.154,39</i>
waarvan aan openbare lichamen	400.000,00	8.382.803,24
waarvan aan deelnemingen	12.471.095,46	29.732.351,15
<i>c. Overige langlopende leningen</i>	<i>23.003.744,81</i>	<i>16.571.502,00</i>
<i>f. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar</i>	<i>2.500.000,00</i>	<i>2.500.000,00</i>
TOTAAL VASTE ACTIVA	<u>622.701.039,64</u>	<u>550.997.757,62</u>

Vlottende Activa	754.458.565,53	802.832.382,45
4 Voorraden	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>

a.Niet in exploitatie genomen bouwgronden

Saldo boekwaarde per 1 januari 2016	0,00	66.011.954,50
-------------------------------------	------	---------------

Vermeerderingen in 2016	0,00	-12.555.198,84
Verminderingen in 2016	0,00	0,00
Af:treffen van voorziening financiële risico's wegens mogelijke waardevermindering van gronden	0,00	-8.000.000,00
Boekwaarde per 31-12-2016	0,00	45.456.755,66

Deze post is conform de nieuwe BBV m.i.v. 2016 opgenomen onder de materiele vaste activa.

5 Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar	750.897.298,93	800.377.893,46
--	-----------------------	-----------------------

De afname van het bedrag aan vorderingen met ruim € 49,48 mln. wordt verklaard door de afname van de uitzettingen in s'Rijksschatkist met 55,66 mln , door de toename van de overige vorderingen op openbare lichamen met € 8,46 mln. en de afname van de overige debiteuren en vorderingen met € 2,28 mln.

Vorderingen op openbare lichamen	100.480.233,76	92.019.487,09
Ministerie van Binnenlandse Zaken,opcenten motorrijtuigenbelasting december	15.987.666,92	16.477.229,84
Belastingdienst, te vorderen omzetbelasting 2016, resp.2015	-913.051,00	-467.192,00
Belastingdienst nog te ontvangen dividendbelasting Stadsregio Amsterdam, te ontv. bijdr. inzake uitbreiding Zijtakken Zuidtangent	1.436.149,07	0,00
Belastingdienst Breda, declaratie compensabele BTW over 2016 resp.2015	5.915.602,19	4.156.752,17
Diveresen Gemeenten Bijdrage Sluis Haven Informatie Punt	58.715.411,25	58.565.272,61
Nog te ontvangen bijdrage koepelovereenkomst Provincie Flevoland	340.000,00	0,00
Gem.Heiloo, nog te decl.kst.aansl.A9 Heiloo 2016	280.500,00	0,00
Min.v.I&M,nog te decl.kst.san.Bedrijven	3.109.230,92	0,00
NPZK, nog te decl.vergoed.kst.Recrod.Zandpoort 2016	157.794,60	0,00
Prov.Utrecht, nog te decl.kst.fietsbr.Nigtevecht	340.581,72	0,00
Rijksw., nog te decl.kst.N197 Velsertaverse	258.074,64	0,00
Rijksw., nog te decl.bijdr.Prakt.Proef A'dam 2015	276.509,44	0,00
Nog te decl.bij SRA bijdr. in proj.HOV A9-R-Net	349.934,52	0,00
Rijksvastgoedbedr.RVB,uitgest.bet.ivm.kavelruil WR	772.598,37	0,00
Provincie ZH bijdrage Impuls Omgevings Veiligheid 2016	112.245,48	0,00
Gemeente Muiden, terugbetaling kosten project brug Muiden	548.193,75	0,00
Diverse gemeenten, bijdr. in de werkzaamheden Project: N244	0,00	4.469,09
Stadregio Amsterdam, bijdrage in realisatie project N201	6.712.335,82	0,00
Bijdrage SRA inzake NDW 2014	1.718.643,00	4.362.496,00
HHRS Hollands Noorderkwartier, bijdr.spuivoorziening van de Kooysluis	0,00	388.000,00
Gemeente Zaanstad bijdrage project Groot Onderhoud N516 (S150-Oost)	125.000,00	0,00
Prov.Utrecht,bijdrage Randstad Koopstromenonderzoek 2016	319.171,35	0,00
Div.overheden, afrek.GOV/NDOV	171.686,82	0,00
Div.overheden, afrek.GOV/NDOV	2.090.140,95	816.893,11
Gem.Alkmaar,nog te decl.pers.kst.Beverkoog	241.007,11	0,00
Rijksvastgoedbedr.RVB,uitgest.bet.ivm.kavelruil WR	0,00	121.340,00
Div.gemeente, doorbel.jurid.kst.uittrekking GNR	0,00	112.245,48
Bijdragen EU project E-mobility	0,00	54.511,69
N.t.o.bijdr.EU Interreg,tbv.Suscod	0,00	212.559,14
N.t.o.bijdr.Metropool Regio A'dam 2015(cluster)	0,00	264.282,72
Prov.Zuid-Holland,n.t.o.bijdr.Impulsomg.Veiligheid	0,00	446.802,75
Prov Utrecht fietsbrug Nigtevecht	0,00	164.073,25
	0,00	243.913,64

Min I&M nog te decl kosten sanering bedrijventerreinen	0,00	157.794,60
Nog te decl.bij SRA bijdr. in proj.HOV A9-R-Net	0,00	437.035,41
Provincie Flevoland 2015 activiteitenplan gebiedstaken	0,00	139.275,84
Gemeente Hilversum 2015 bijdrage ten behoeve van IBP Hilversum e.o.	1.250.000,00	1.250.000,00
Hoogheemraadschap van Rijnland bijdrage watersysteembeheer 2016	164.806,84	164.806,84
Gemeente Koggenland 2015 Bijdrage fietstunnel Wogmeer	0,00	775.000,00
RWS reg.dienst N-H bijdrage Kosten RTT, Regioregie en kernregie 2015	0,00	260.200,82
Gemeente Alkmaar bijdrage Q2 en Q3 bijdrage N242-09 Nrd aansl. Beverw.	0,00	146.821,40
Stadsregio Amsterdam studiekosten in het kader van Bereikbaarheid Waterland	0,00	181.500,00
IPO Interprovinciaal Overleg detacheringskosten	0,00	119.722,71
Hoogheemraadschap Holl.Kroon Agr. Waterbeheer Natuurbeheerplan 2016-2021	0,00	148.562,82
Gemeente Zaanstad Bijdrage N515 Zuiderweg	0,00	250.000,00
Hoogheemraadschap Hollands Kroon bijdrage watersysteembeheer 2015	0,00	861.369,96
Rijksdienst voor Ondernemend Ned. bijdrage MRA-Elektrisch 2015	0,00	100.000,00
Omgevingsdienst NZKG projectkosten over periode 2016-2018	0,00	390.776,00
Gemeente Amstelveen terugvordering Subsidie	0,00	582.971,20
Milieudienst IJmond bijdrage plaatsen DRIPs	0,00	130.000,00
	<u>100.480.233,76</u>	<u>92.019.487,09</u>
Uitzettingen in s'Rijksschatkist met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	646.862.176,96	702.518.237,75
Overige vorderingen	3.554.888,21	5.840.168,62
Debiteuren:		
2016 debiteuren open posten	1.778.075,82	0,00
2015	254.669,93	1.819.847,64
2014	66.942,69	88.282,52
2016 deb algemeen en nog te declareren	-57.862,89	260.776,01
2013	25.454,64	31.242,24
2012	0,00	0,00
2011	9.660,19	15.031,19
	<u>2.076.940,38</u>	<u>2.215.179,60</u>
Te vorderen rente per 31 december van de verstrekte langlopende geldleningen en beleggingen (zie bijlage 6.2.7)	217.946,66	144.165,31
NMF Huis van Hilde exploitatieovereenkomst Huis van Hilde	108.900,00	0,00
Outdoor Furniture Nederland reclame uitingen Abri's	134.876,28	0,00
COG Logistics, terugvordering subsidie		
Uitv.reg.Stim.Verb.Luchtkwaliteit	133.760,00	133.760,00
Stivas Noord-Holland, terugvordering subsidie	144.202,63	144.202,63
Grontmij., schadeverg.i.v.m. baggerwerkz. Aquaduct N201	0,00	654.844,77
Schiphol Group Luchthaven Schiphol bijdrage Masterplan N201+ Stedin Netbeheer BV bijdrage project Kennisdeling praktijk oplaadinfrastructuur	0,00	991.484,00
	0,00	200.000,00
Nederlandse Rugby Bond terug te vorderen subsidie	0,00	123.666,62
Int Flavors & Fragrance Gebiedsg. Grondw Het Gooi afkoopovereenkomst	0,00	150.000,00
Amsterdam Boats B.V.Terugvordering Subsidie	0,00	100.000,00
Nog te ontv bijdrage MRA clusterregeling 2013 en 2014	0,00	925.181,00
PWN aanslag grondwaterheffing	252.665,94	0,00
Heijmans infra nog te betalen leges	143.887,59	0,00

Xerox PTP/Netherlands detachingskosten	145.888,73	0,00
OpenIJ EPC v. leges omgevingsvergunning	195.820,00	0,00
Outdoor Furniture Nederland, decl.4e kw.2014 reclame-uitingen	0,00	57.684,69
Overige posten	0,00	0,00
	<u>1.477.947,83</u>	<u>3.624.989,02</u>

6 Liquide middelen	<u>94.994,94</u>	<u>331.197,89</u>
---------------------------	-------------------------	--------------------------

Het saldo aan liquide middelen is per balansdatum afgenomen met ruim € 0,23 mln.
Dit wordt veroorzaakt door de afname van het saldo bij de ING met € 0,23 mln.

Specificatie:

ING-bank, totale saldo van 2 rekeningen	94.995,22	331.198,21
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	-0,28	-0,32
	<u>94.994,94</u>	<u>331.197,89</u>

De provincie NH heeft alle bankrekeningen van de huisbankier ABNAMRO en de BNG in het stelsel van het schatkistbankieren.

Dat betekent dat dagelijks alle saldi worden afgeroomd of aangevuld naar € 0,00. Hierdoor is er geen sprake van een drempelbedrag. Het drempelbedrag is een minimumbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid)

dat gemiddeld buiten de schatkist mag worden gehouden.
(zie tevens bijlage 6.1.1 berekening drempelbedrag
Schatkistbankieren).

7 Overlopende activa	<u>3.466.271,66</u>	<u>2.123.291,10</u>
-----------------------------	----------------------------	----------------------------

Het saldo van de overlopende activa is toegenomen met bijna € 1,34 mln. Met name als gevolg van hogere voorschotten van 0,50 mln. , de toename van de vooruitbetaalde kosten € 0,72 mln en de overige overlopende activa € 0,12 mln.

a. Verstrekte voorschotten:

Salaris- en dienstreisvoorschotten ambtenaren	12.314,03	3.120,06
Overige voorschotten	500.000,00	4.595,11
	<u>512.314,03</u>	<u>7.715,17</u>

b. Vooruitbetaalde bedragen:

1. Diverse vooruitbetaalde kosten	2.905.500,00	2.187.203,57
	<u>2.905.500,00</u>	<u>2.187.203,57</u>

c. Overige overlopende activa :

Nog te verantwoorden lasten	22.566,92	-17.738,05
Nog te verrekenen kosten	25.890,71	-53.889,59

	<u>48.457,63</u>	<u>-71.627,64</u>
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	<u>754.458.565,53</u>	<u>802.832.382,45</u>
TOTAAL ACTIVA	<u>1.377.159.605,17</u>	<u>1.353.830.140,07</u>

Passiva

Toelichting bij de balans	31-12-2016 €	31-12-2015 €
Vaste Passiva	1.100.892.020,94	1.014.386.519,02
8 Eigen vermogen	926.801.280,72	816.546.115,00
Reserves		
Waarvan Algemene reserve:	101.979.318,19	86.385.956,17
Saldo per 1 januari 2016	86.385.956,17	130.725.576,99
Saldo van de rekening van baten en lasten 2015 respectievelijk 2014	6.654.060,02	-9.724.620,82
Vermeerderingen in 2016	18.521.362,00	860.000,00
Verminderings in 2016	-9.582.060,00	-35.475.000,00
Saldo per 31 december 2016	101.979.318,19	86.385.956,17
Voor een overzicht van de mutaties in de Algemene reserve verwijzen wij u naar overzicht 6.2.8B en het verslag daarachter. Op grond van artikel 4.1 van de Financiële verordening Noord-Holland 2011 bedraagt de omvang van de Algemene reserve tenminste 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen zoals die verantwoord zijn in de meest recente jaarrekening (bepaald op € 85,5 mln.), met een minimum gelijk aan het saldo van het netto risicobedrag dat voor het boekjaar waarop deze jaarrekening betrekking heeft, is bepaald (€ 52,28 mln.). In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (bijlage 4.2) wordt ook het netto risicobedrag berekend voor de komende 4 jaar (ad € 103,01 mln.). Op basis hiervan kan afgeleid worden dat de minimale omvang van de Algemene reserve € 85,5 miljoen moet zijn. Op het saldo van € 101,97 miljoen rusten verplichtingen welke uit de Kaderbrief 2017 en de Laatste Begrotingswijziging 2016 voortkomen. Totaal gaat dit om een bedrag van € 18,52 miljoen. Hierdoor bedraagt het vrij besteedbare deel van de Algemene reserve € 83,45 miljoen.		
Waarvan Bestemmingsreserves	780.641.006,91	723.506.098,81
Saldo per 1 januari 2016	723.506.098,81	707.604.831,42
Vermeerderingen in 2016	201.174.692,93	131.029.263,13
Verminderings in 2016	-144.039.784,83	-115.127.995,74
Saldo per 31 december 2016	780.641.006,91	723.506.098,81
Voor een specificatie en het verloop van deze reserves wordt verwezen naar overzicht 6.2.8. De verslaglegging van deze reserves treft u achter dit overzicht aan. In het saldo per 31 december 2016 is € 66,20 mln begrepen aan reeds schriftelijk aangegane verplichtingen jegens derden en € 714,44 mln aan bestuurlijk geoormerkte reserveringen. De werkelijke uitgaven zullen in de komende jaren worden verantwoord op de diverse beleidsdoelen en zullen gedekt worden ten laste van deze reserves.		
Saldo van de rekening van baten en lasten	44.180.955,62	6.654.060,02
Het voordelig rekeningsresultaat over 2015 ad € 6.654.060,02 is, conform het besluit van PS van 17 mei 2016, nr.33 aan de Algemene reserve toegevoegd.		
9 Voorzieningen	174.090.740,22	197.840.404,02

Het saldo van de voorzieningen is met ruim € 23,75 mln. afgenomen hoofdzakelijk door de afname van de voorziening subsidiecrediteuren met € 7,16 mln , de afname van de voorziening financiële risico's met 1,7 mln, de voorziening Bodemsanering en Bodembeheertaken met € 14,51 mln en de overige voorzieningen met € 0,37 mln.

Saldo per 1 januari 2016	197.840.404,02	313.330.058,36
Vermeerderingen in 2016	70.705.744,65	52.588.660,89
Verminderings in 2016	-94.455.408,45	-168.078.315,23
Saldo per 31 december 2016	<u>174.090.740,22</u>	<u>197.840.404,02</u>

Voor een overzicht van het bruto verloop van de voorzieningen wordt verwezen naar overzicht 6.2.9. De verslaglegging van alle voorzieningen treft u achter dit overzicht aan.

Vlottende passiva:	276.267.584,23	384.900.376,71
---------------------------	-----------------------	-----------------------

1		
0	Netto-vlottende schulden	<u>55.404.588,83</u> <u>53.012.045,02</u>

a. Rekening-courant verhouding met niet-financiële instellingen:	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
--	-------------	-------------

b.Crediteuren:

overige crediteuren 2016		0,00
overige crediteuren 2015	1.622.770,39	970.357,14
crediteuren algemeen	122.729,24	18.559,41
overige crediteuren bestellingen 2014	0,00	85.000,00
overige crediteuren bestellingen 2015	0,00	20.899.347,39
overige crediteuren bestellingen 2016	21.454.190,36	0,00
subsidiecrediteuren 2016	7.841.498,37	0,00
subsidiecrediteuren 2015	2.181.114,34	5.833.309,00
subsidiecrediteuren 2014	1.134.222,00	2.481.502,80
subsidiecrediteuren 2013	3.972.168,00	4.317.649,00
subsidiecrediteuren 2012	549.350,00	763.246,60
	<u>38.878.042,70</u>	<u>35.368.971,34</u>

c. Overige schulden

Belastingdienst, nog af te dragen loonheffing december	3.024.138,14	3.316.467,05
Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (nog af te dragen pensioenpremies)	769.221,25	878.178,74
Min.v.EL&I, nog te betalen 2e en 3e term. overname BBL-gronden	0,00	2.973.519,00
Dienst Regl. RVO, decl.inrichting 2014/2015 SKNL	108.461,16	528.633,00
Dienst Regl. RVO decl. Functiewijziging 2014/2015 SKNL	8.950.686,00	9.118.779,00
Nog te betalen kosten inhuur externen B&U	3.116.787,91	0,00
Bel.dienst, loonheffing ihkv.WKR 2016 resp. 2015	97.000,00	152.700,00
PWN vergoeding BTW inzake natuurbeheer landgoederen	253.919,00	290.610,00
Eigen risico drager WGA	76.688,75	40.371,63
Waarborgsommen	18.213,00	2.463,00

Terugontvangen foutieve overschrijvingen	48,40	49.800,15
Geblokkeerde betalingen	108.557,00	263.393,64
Ten onrechte ontvangen bedragen	23,43	25.964,18
Af te dragen contributies aan Personeelsfonds en PV Kontakt	1.302,09	1.486,29
Tussenrekening salarissen en levensloop	1.500,00	708,00
	<u>16.526.546,13</u>	<u>17.643.073,68</u>
Totaal netto vlottende schulden	<u>55.404.588,83</u>	<u>53.012.045,02</u>
1 Overlopende passiva	<u>220.862.995,40</u>	<u>331.888.331,69</u>
Het saldo van de overlopende passiva is met bijna € 111,03 mln. afgenomen. De belangrijkste mutaties zijn de afname van het saldo van de ontvangen bijdrage BDU (Brede doel uitkeringen) € 79,48 mln, de afname van de bijdragen van het rijk en derden voor de aanleg N23 € 14,94 miljoen, de afname van de bijdrage Jeugdzorg € 8,16 mln., afname van bijdrage ILG middelen € 8,11 mln, afname van de bijdrage BLS middelen € 2,77 mln, de afname van bijdrage project Vaart in de Zaan € 2,89 mln, de afname van overige voorschotten op doeluitkeringen € 2,96 mln en overige vooruitontvangen bedragen 2,25 mln en een toename van nog door te betalen middelen derden HOV A9 10,54 mln. Voor een overzicht van het verloop van de overlopende passiva wordt verwezen naar overzicht 6.2.3. Staat van het verloop van de overlopende passiva.		
Nog te besteden voorschotbedragen op doeluitkeringen	209.240.800,15	315.127.630,34
Rijksbijdrage BDU	28.974.410,39	86.974.431,55
Rijksbijdrage BDU (Groene Uitweg)	36.105.000,00	36.105.000,00
Rijksbijdrage Openbaar vervoer projecten (BDU)	0,00	21.485.573,95
Bijdragen van derden tbv. Openbaar vervoer projecten (niet BDU)	174.711,37	174.711,10
Bijdragen van het rijk en gemeenten tbv. aanleg N201	25.068.930,88	26.113.350,65
Bijdragen van gemeenten tbv. aanleg N23	44.596.337,19	59.539.873,16
Rijksbijdrage planstudie kustvisie	223.560,75	225.856,49
Rijksbijdrage Leren voor Duurzame Ontwikkeling	0,00	431.271,88
Rijksbijdrage Duurzaam door	91.931,66	308.808,00
Rijksbijdrage beleid lucht, veiligheid en geluid	296,75	296,75
Rijksbijdrage verbetermaatregelen luchtkwaliteit RSL-NV	4.689,56	4.689,56
Bijdragen EU-projecten	0,00	11.908,10
Rijksbijdrage Jeugdzorg	0,00	8.156.650,38
Rijksbijdrage Stedelijke vernieuwing (ISV)	461.807,74	899.157,60
Rijksbijdrage Besluit locatiegebonden Subsidies(BLS)	1.101.162,99	3.872.240,69
Nog door te betalen middelen derden HOV A9	10.542.118,00	0,00
Nog door te betalen middelen derden busdoorsteek Eemnes	300.000,00	300.000,00
Vooruitontvangen Rijksbijdrage ILG-middelen	55.469.543,52	63.578.746,36
Te verrekenen met Nazorgfonds	-1.900,59	-15.477,13
Door te betalen middelen tbv. Uitvoering progr. Zwakke Schakels	<u>6.128.199,94</u>	<u>6.960.541,25</u>
	209.240.800,15	315.127.630,34
Overige vooruitontvangen bedragen	11.622.195,25	16.760.701,35
Bijdrage HHRS. Noordh.Noorderkwartier voor project Vaart in de Zaan	5.868.471,76	8.760.115,36

Bijdragen Fonds Bonroute tbv. de aanleg van zijtakken Zuidtangent	0,00	83.064,44
Bijdrage Gemeente Velsen tbv.HOV-verbinding	0,00	835.000,00
Bijdragen div.gemeenten tbv.HOV het Gooi	937.500,00	937.500,00
SRA, bijdrage in onderz.kstn Duinpold.weg	476.999,96	433.302,88
Rijkswaterstaat, bijdrage West.Randweg Alkmaar	268.378,08	1.330.115,39
Bijdrage Rijk in kosten vervanging VRI's langs de N9	148.037,90	0,00
Bijdragen div. overheden Laag Holland	822.725,00	822.725,00
Bijdr.provincies tbv vaarr. Waddenzee	0,00	20.051,85
Min. V&J, bijdrage BSB Mil.2013 en 2014	0,00	210.581,40
Verdeling Eigen vermogen OVO	0,00	78.492,54
Min.Biza subsidie veilige publieke taak 2015-2016	0,00	54.387,76
SRA, ged.vs.subs.Wayfinding	312.208,97	304.941,70
Vooruitontvangen bijdragen RTT 2013 en 2014	0,00	117.083,00
Vooruitontvangen bijdragen Regioregie 2013 en 2014	0,00	31.881,00
Bijdrage diverse overheden in project West As	30.000,00	0,00
Vooruitontvangen Gem. Alkmaar kosten aansl A9-Heiloo	0,00	31.263,22
Div. overheden bijdrage in aanlegkosten MRA laadpalen	1.204.212,22	20.954,55
Nog te verdelen bijdrage inzake schadezaak	77.522,83	35.111,38
nog af te dragen btw verkoop WRM Stoeerdijk	32.418,45	0,00
Bijdrage N515 Zuiderweg	250.000,00	250.000,00
ODNZKG,vooruit.vergoed.proj.kst.2016-2018	215.303,00	322.955,00
Rijksw.,bijdr.tbv.Prakt.Proef A'dam	0,00	247.934,00
OD IJmond,ged.bijdr.in N197-02 Velsertaverse	0,00	1.394.724,45
NPZK, vooruitontv.kst.ivm.terugg.OB in 2015	11.741,35	11.741,35
Bijdrage diverse waterschappen agrarisch waterbeheer natuur 2016	0,00	189.319,82
SRA,bijdrage 2015 Fietspark	156.813,50	167.751,90
Nog te verantwoorden verkoop PASO gronden	69.703,36	69.703,36
Div Overheden bijdr SHIP	740.158,87	0,00
Diversen overige vooruitontvangen bijdragen	0,00	0,00
	11.622.195,25	16.760.701,35

TOTAAL PASSIVA	1.377.159.605,17	1.399.286.895,73
-----------------------	-------------------------	-------------------------

1			
2	Verstrekte borg- en garantstellingen	64.725.121,00	46.663.599,00

Het op de balans vermelde bedrag ad € 64.725.121,00 betreft de nominale waarde van de per 31 december 2016 nog bestaande schuldrest van de door de provincie gegarandeerde leningen vermeerderd met het bedrag van de overige garantieverplichtingen van de provincie (zie bijlage 6.2.10). Naast de aflossingsbestanddelen zijn ook de renteverplichtingen over de betreffende leningen door de provincie gegarandeerd.

In 2015 heeft de provincie voor de financiering van het project Hoogtij van de RON NV een garantie van € 35 mln afgegeven en in 2016 een garantie van € 20 mln voor de (her)financiering van PolanenPark B.V.

1			
3	Niet uit de balans blijkenende verplichtingen	104.910.442,00	153.484.752,00

Betreft de waarde van de volgende meerjarige lopende facilitaire contracten/verplichtingen:

Eurest multiservice (outsourcing) ad € 7.607.553,--

Xerox (multifunctionals) € 2.589.700,--

Leaseplan(lease van het wagenpark) ad € 1.042.283,--
Strukton (maincontract onderhoud kantoren) ad € 3.859.187,--
Fujitsu (outsourcing ICT) ad € 15.901.323,--
Selecta(koffiemachines) € 518.876,--

Hieronder worden de meerjarige verplichtingen inzake de RVO weergegeven:

SKNL-functiewijziging ad. € 23.473.027,--. Dit zijn verplichtingen met een dertigjarige looptijd die van 2002 t/m 2013 zijn aangegaan voor functiewijziging van agrarische grond naar natuurgrond en waarvoor de financiële afhandeling met de decentralisatie van natuurbeleid naar de provincies is gekomen. Over de aanvragen uit 2014, beschikt vanaf 2015, is tot dusver een last genomen van € 9.076.296 (nog 3 beschikkingen zijn niet geëffectueerd). De RVO.nl

beheert de beschikkingen en betaling daarvan. De betaling wordt jaarlijks bij de provincie gedeclareerd.

Tevens is er nog de verplichting van de rente op aflossing ad. €

15.501.743,--

SVNL-natuur vanaf 2017: € 18.798.390,--

Verplichtingen aan RVO.nl voor betaling van zesjarige beschikkingen voor natuurbeheer, afgegeven tussen 2011 en 2016.

Vanaf 2017 worden de beschikkingen door de provincie zelf afgegeven.

Betaling en verplichting vindt per beheerjaar plaats. Voor het beheer in 2016 wordt begin 2017 € 9.593.462 betaald, waarvan € 1.382.162 als last in 2016 is genomen voor beschikkingen vanaf 2014.

SVNL-agrarische natuur vanaf 2017: € 15.618.360,--

Verplichtingen aan RVO.nl voor zesjarige beschikkingen voor agrarisch natuurbeheer afgegeven vanaf 2011.

De RVO.nl verzorgt EU-cofinanciering op deze beschikkingen (POP3) en

vanaf 2016 wordt ook cofinanciering van Waterschappen ontvangen.

In totaal is er de komende jaren voor € 36.866.138 beschikt waarvan de

helft buiten de begroting van de provincie wordt

gefinancierd door Europa.

Voor de verplichtingen SVNL-agrarisch natuurbeheer uit 2016 geldt dat deze bij de betaalbeschikking voorjaar 2017 pas definitief worden vastgesteld door de RVO.nl, na diverse controles op EU conformiteit. Daarbinnen geldt voor agrarisch weidevogelbeheer dat daar binnen het jaar in aangepast mag worden, wat ook pas bij de betaalbeschikking definitief vastligt.

6.2.9 Staat van het verloop van de voorzieningen

Staat van het verloop van de voorzieningen (art. 55 BBV)

Num mer	Naam van de voorziening	Saldo bij de aanvang van het dienstjaar 2016	Toevoeging
Voorzieningen			
1	Voorziening Financiële Risico's	1.790.000,00	
2	Voorziening Kosten reorganisatie	301.745,97	20.000,00
3	Voorziening Pensioenen leden GS	12.720.690,00	219.033,10
4	Voorziening Groot onderhoud wegen en vaarwegen	42.578.298,41	27.438.309,54
5	Voorziening Grondwaterheffing	1.345.984,78	
6	Voorziening Bodemsanering en bodembeheertaken	22.554.727,28	3.457.542,07
7	Voorziening Subsidiecrediteuren	116.548.957,58	39.570.859,94
Totaal voorzieningen		197.840.404,02	70.705.744,65

Onttrekkingen		Saldo aan het einde van het dienstjaar 2016	Productnummer toevoeging of vrijval voorziening
Bestedingen	Vrijval ten gunste van rekening van lasten en baten		
200.000,00	1.500.000,00	90.000,00	045 05
110.319,23		211.426,74	045 03
510.519,46		12.429.203,64	111 82
27.351.891,38		42.664.716,57	311 22/338 22
75.133,38		1.270.851,40	442 01
3.905.866,78	14.065.589,00	8.040.813,57	521 22
44.809.578,76	1.926.510,46	109.383.728,30	diversen
76.963.308,99	17.492.099,46	174.090.740,22	

Voorziening Bodemsanering en bodembeheertaken	
Doel	Uitvoering van Bodemsaneringstrategie en uitvoeringsprogramma 2011 - 2015 Provincie Noord-Holland, en bodembeheertaken. Hiermee geeft de provincie uitvoering aan de afspraken uit het landelijk bodemconvenant 2010-2015 tussen Rijk, gemeente, provincies en waterschappen.
Instellingsbesluit	Bodemsaneringstrategie en uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 (GS dd. 26 januari 2010)
Besluitvorming	
Bestedingsplan	
Programma	4 Milieu Ingesteld op: 26 januari 2010
Looptijd	Eindigt op: Geen einddatum
Stortingen	Onttrekkingen
3.457.542	3.905.867
	Stand eind 2016 8.040.814
Toelichting stortingen	De storting in de Voorziening Bodemsanering en bodembeheertaken bedraagt € 3.457.542 • Decentralisatie uitkering bodem € 2.713.174 • Bijdragen derden diverse projecten € 528.568 • Bijdragen gemeente convenant Masterplan 't Gooi € 215.800
Toelichting onttrekkingen	De onttrekking ad € 3.905.867 uit de Voorziening Bodemsanering bestaat uit: • Uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014: € 1.276.970 • Uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 subsidies: €1.183.062 • Uitvoeringsprogramma bodemsanering 2016-2020 Spoedlocaties: € 305.521 • Uitvoering bodembeheertaken: €1.140.314
Toelichting stand	Wij verwijzen voor de vrijval van de voorziening voor bodemsanering, ter hoogte van € 14.065.000 naar de toelichting hieromtrent zoals opgenomen op pagina 46 bij het overzicht "Incidentele baten en lasten". Vanuit het programma Bodemsanering 2011-2015 is een bedrag van € 14,065 miljoen vrijgevallen. (meer baten, € 14,065 miljoen, voordeel).
	Er zijn voldoende middelen aanwezig in de voorziening om het uitvoeringsprogramma af te ronden.

7.2 EMU-saldo

Onderdeel	Omschrijving	Begroot t/m 30-06-2016	Werkelijk 2016	Vershil
+1	Exploitatie vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-59.136.000	110.255.000	-169.391.000
+2	Afschrijvingen ten lasten van de exploitatie	92.376.000	66.084.600	26.291.400
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	30.512.000	70.705.745	-40.193.745
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-182.453.000	-152.321.665	-30.131.335
+5	De in mindering op onder 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het rijk, de provincies, de Europese Unie en overigen	91.750.000	40.113.928	51.636.072
+6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa; Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord	-	14.461.120	-14.461.120
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan.	-	-	-
+8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	-	-	-
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	-66.789.000	-102.455.408	35.666.408
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen e.d.) worden en die nog vallen onder één van de andere genoemde posten	-	-	-
-11	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	-	-	-
Berekend EMU-saldo		-93.740.000	46.843.320	-140.583.320